55 *Lit*

d wſzego złego, W

wſzelkie

ánie

ay

grzeck

iſtwa

s Pani

℞. niem ſkrzydeł twoich

Modl

E. ktorego O en

im roz ok

nie ny zk

de n.

zsá

á w

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam d[illegible] plex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis ter minatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissim[illegible] esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte im perare victum tenuem ab initio quartanæ, sed; si secundo modo, valde melius sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum tenuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quartana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1. epid. com. 3. t. 4. quod si quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditū reliquisse, quartanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2. aph. 25. æstiuas quartanas bre

B ues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalē, sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nō loquitur de huiusmodi quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrē dicatur potius, si nos propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,

C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indicationem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus rationem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a principio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi, qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventriculus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus rationem instituere prout tēpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet Auicen. in quartan[illegible] Vbi enim curans medicus co-

D gnouerit multas la[illegible] vndique debeant, antequam morbum adaugea[illegible] que præscribatur, quo maiori ex parte deuictas [illegible] assequetur; postea vero vsque ad consistentiā m[illegible] t viros in illud vsq; tempus ferendo oneri suffic[illegible] lutum quæsitū, mox (cū paucis Chyrurgicum fo[illegible] maceuticum ventum est in quo primum multis c[illegible] bus probatum fuit, quartanam a principio lenite[illegible] pit 1. ad Glauc. & male agere medicos illos rec[illegible] ibus insequentes, contra Gal.

mentem

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam duplex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis terminatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissimum esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte imperare victum tenuem ab initio quartanæ, sed si secundo modo, valde melius sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum tenuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quartana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1. epid. com. 3. t. 4. quod si quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditũ reliquisse, quartanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2. aph. 25. æstiuas quartanas breues

B nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalẽ, sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nõ loquitur de huiusmodi quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrẽ dicatur potius, si nos propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,

C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indicationem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus rationem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a principio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi, qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventriculus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus rationem instituere prout tẽpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet Auicen. in quartana ab initio administrari possit. Vbi enim curans medicus co-

D gnouerit multas latitare cruditates, quæ absumi vndique debeant, antequam morbum adaugeant, tunc ab eo cibus tenuis eo vsque præscribatur, quo maiori ex parte deuictas a calore, & consumptas ieiunio assequetur; postea vero vsque ad consistentiã morbi pleniorem cibũ imperet, vt viros in illud vsq; tempus ferendo oneri sufficere valeant. Post huiusmodi solutum quæsitũ, mox (cũ paucis Chyrurgicum fontem absoluerimus) ad Pharmaceuticum ventum est in quo primum multis cum rationibus, tum auctoritatibus probatum fuit, quartanam a principio leniter esse tractandam, vt Gal. præcipit 1. ad Glauc. & male agere medicos illos recentiores, qui nonnullas è veteribus insequentes, contra Gal.

mentem

SUKIENKA
ktorey gátunek, kroy, y kolor
sámá cnotá, łáſká Boża, y chwałá wiekuiſta,
To ieſt,
SZKAPLERZ S.
Przy doroczney Vroczyſtości
NAYSWIĘTSZEY
MARYI PANNY,
z Gory Kármelu,
Dniá 16. *Lipcá*,
w Kośćiele PP. OO. KARMELITOW Krákowſkich, ná Piaſku, Roku Páńſkiego 1719.
KAZANIEM
REPREZENTOWANY.
PRZEZ
X. MARCELLA DZIEWVLSKIEGO,
Fráńćiſzkáná, S.T.L. Kuſtoſzá na ten czás Chełminſkiego.
do druku, Roku Páńſkiego 1724.
PODANY.

W KRAKOWIE,
w Drukárni Iákubá Mátyaſzkiewiczá, I.K.M. Typografá.

IN STEMMA
PERILLVSTRIS, CLARISSIMI & ADMODVM REVERENDI DOMINI.

I.
W śliczną bárwę LILIE od BOGA przybráne
Stroynieyſzę niż Sálomon, ná Twoię ſkroń dáne,
Godny Práwá DOKTORZE; znáć że przy mądrośći,
Maſz wielką cnot ozdobę, y kándor ſzczerośći.

II.
Trzy kwiáty Liliowe w Kleynoćie Herbownym
Znáczą żeś ieſt cnotliwym, mądrym, y wymownym,
Práłatem, Praw Doktorem, godnym Káznodźieią:
Te trzy funkcye w tobie kwitną, y wonnieią.

III
Dosyć IANIE ozdoby maſz z cnot y z godnośći,
Z tálentow, z zasług Twoich, z wrodzoney grzecznośći,
Dla tegoć dedykuię cząſtkę prace moiey:
By ſplendoru nábyłá z tey ozdoby Twoiey.

IV.
IAN KANTY ubogiemu gdy z śiebie dał ſzátę;
MARYA mu oddáłá tęż, czy inſzą zá tę.
Ia też rąk upátruiąc godnych SZKAPLERZOWI,
Rzekłem; y ty cna Száto należyſz IANOWI.

Perilluſtri Clariſſimo & Admodùm Reverendo Domino,

D. JOANNI LUKINI,

Iuris Vtriusq; DOCTORI & PROFESSORI, Eccleſiarum Collegiatarum, Vislicienſis, & Cracovienſis SS. Omnium, CANTORI, PRÆPOSITO SŁAWKOVIENSI, Contubernij Iagelloniani PROVISORI, &c. Domino, Patrono & Benefactori Colendiſsimo.

OGlądáiąc ſię ná wrodzoną, y ćieniá pochwał ziemskich wzdrygáiącą ſię modeſtyą Twoię, nie śmiałem y wſpomnieć, nie tylko prośić, áby mi ſię godźiło CLARISSIMO NOMINE TVO moię niegodną przyozdobić pracą, miárkuiąc iednák wielce przychylny ku naſzemu Krákowskiemu Konwentowi Twoy áffekt, y Páńska ku mnie niegodnemu inklinácya, odważyłem ſię, iuż nie Pánegiryk, ále po Zakonnemu SZKAPLERZ ći ofiárowáć, Moy Wielce Mośći Dobrodźieiu. Bałbym ſię y z tą pokazáć do Ciebie ofiárą, bym miáſto przysłużenia ſię ná więkſzą łáskę, ná niełáskę ráczey, y ná gniew nie záſłużył; lecz wiem że SZKAPLERZ, ieſt to NAYSWIĘTSZEY MATKI Sukienká, y oraz skuteczny contra omnem indignationem ántydot; wſzák Tunica CHRISTI inconſutilis rękámi tey MATKI robiona, miáłá tę cnotę, iż kto w niey chodźił, ná tego nikt ſię gniewáć nie mogł; y ia mam w BOGV nádźieię, że mi Cię Dobrodźieiu moy teyże MATKI robotá, do rozgniewánia ſię ná mnię faciet impotentem. Stoſuię ſię do wielkiey umysłu Twego demiſſyi: eximias animi Tui dotes, quas ingentibûs meritîs cumulaſti, nie wſpominam. Nie wſpominam Scholaſtici ſudoris indeficiens profluvium; życzę tylko ſerdecznie ażebyć condignîs præmijs ná Niebie y ná ziemi refundatur. Nie wſpo-

wſpominam owey Twoiey pro juribus & bono Almæ Univerſitatis *żarliwośći; życzę tylko uśilnie, ażebyć y docześnie y wiecznie* quàm optimè rependatur. *Nie wſpominam y Apoſtolskiey a godney Twoiey po Ambonach prace; ktorey* Manipulum, cadens adorat manipulus meus. *Nie wſpominam Twoich* in bonum commune & in pia opera *impens, ktoreć* TROYCA PRZENAYSWIETSZA *nie tylko* per Centuplum, *ale też* per mille millia reimpendat. *Pozwoliſz mi przynamniey* de prærogativa Venerandæ Scientiæ *cokolwiek námienić: żeś ieſt* Iuris Vtriusq; *Godnym* DOKTOREM, *y zásłużonym* PROFESSOREM. *Maſz tę náukę, ktorey BOG ſam, iáko naywyżſzy Práwodawcá* per quem potentes juſta decernunt, *y iáko naywyżſzy Sędzia, ieſt inſpiratorem y ápprobatorem. Máſz tę náukę, o ktorą Sálomon BOGA prośił, y z ktorey ſię naywięcey wsławił. Maſz tę náukę, ktorą BOG y Kośćioł S. nie tylko Doktorskim Biretem: nie tylko Prálacką, ale też częſtokroć y Biskupią doſtoynośćią, y naywyżſzą nie raz Papieżką ukoronował godnośćią; gdyż* PIVS IV. GRZEGORZ XIV. INNOCENTY IX. *y inśi niektorzy Naywyżśi Biskupi, byli to wprzod* Iuris Vtriusq; Doctores. *Maſz tę náukę, bez ktorey práwá, iák bez duſze: Pátronowie ſpraw, iák bez rozumu: Sędźiowie, iák bez głowy; ktorym to Sędźiom tey nauki nábywáć kazáno, gdy* Pſ. 2. *rzeczono:* Erudimini qui judicatis terram. *Maſz tę náukę, ktora ieſt źrenicą rozſądku, ułatwieniem trudnośći, przewodniczką ſpráwiedliwośći &c. maſz ia ták, że śmiele mowić możeſz z Mędrcem P.* Sap. 7. Quam ſine fictione didici, & ſine invidia communico. *Zasługuieſz ná to, co mowi Piſmo S.* Dan. 12. Qui ad juſtitiam erudiunt multos, fulgebunt ſicut ſtellæ in perpetuas æternitates. *co żebyć* poſt quàmmaximè ſera fátá, *BOG uiśćił, ofiáruięć Sukienkę Tey, ktora ſię zowie* Stella Maris, Stella matutina, *y ieſt* amicta Sole. *Niech Tá* SZKAPLERZEM *ſwoim Twoiego prácowitego czołá ośiera poty; niech Cię pod ten płaſzczyk protekcyi ſwoiey wziawſzy, u Syná ſwego w łáskę, á potym w honory wſzelakie promowuie; niech Cię w zdrowiu iáko nayczerſtwieyſzym, y w pomyślnych ſukceſſách konſerwuie. Náoſtátek* plenum dierum, meritorum, & præmiorum, *wymożona u BOGA* Laureâ cæleſti *niech Cię uwięńczy, y w liczbie Doktorow Swiętych niech Ci mieyſce ziedna. Tak życzy*

Perilluſtris Clariſſimæ & Admodùm Reverendæ Dominationis Tuæ,

Niegodny lecz życzliwy Sługá y Bogomodlcá X. M. D. F.

Beati. Lucæ II.

IEdno Mátki z Synem ſerce: *Cor unum & anima una*; nierozdźielna ná niebie y ná źiemi IEZVSA z MARYĄ władza: *Indiviſum imperium*; záro wna przy tym oboygu Páńſtwie ſług ſzczęśliwość: *Beati Servi illi.* AA. Służbá w koronie, podnożek máieſtatem, poddány dygnitarzem, niewolnik Krolem: *Servire* DEO: mowi S. Ambroży: á S. Anzelm: *Servire* MARIÆ, *Regnare eſt.* Czy ſzkolne, ábo Kośćielne słuchánie, czyli też domowe posłuſzeńſtwo, wſzytko to błogosłáwieńſtwo: *Beati qui audiunt verbum* DEI, mowi Pan; á Páni: *Beatus homo, qui audit me.* Czy Goſpodarzowi, czy Goſpodyni, u drzwi wártowáć, ták tu iáko y tu honor: *Beatus ille ſervus, quem, cum venerit Dominus, invenerit vigilantem*: mowi On; á Oná: *Beatus, qui vigilat ad fores meas quotidie.* Gdźie Oycowſki y Máćierzyńſki pánuie áfekt: *regnat, & in ſuperos jus habet ille Deos*: gdźie ſzczera rządźi dobroć, tám káżdemu roſkoſz: *& abundantiá perfruetur, omni timore malorum ſublato.* A iákże nie ma bydź roſkoſz: gdy Oćiec ſercem ſwoim, y ſámym ſobą karmi: á Mátká pierśiámi (iáko to S. Bernárdá, S. Fulbertá, y inſzych,) ſámym IEZVSEM, (iáko to S. Antoniego, B. Stánisławá Koſtkę, y inſzych,) częſtuie: *ſic cibat amor ſuos?* A ieżeli u Oycá dobrego, ále ſpráwiedliwego, krwáwo ſię ná tym świećie nárobić: *in labore & fatigatione*; á czáſem chleb máły: *dabo vobis panem arctum*; biedy ſię náćierpieć: *in tribulationibus, in neceßitatibus, in anguſtijs*; łez ſię ſwoich nápić: *plorabitis & flebitis vos*; tedy u Mátki coś nákſztáłt celniczey służby, drog tylko pilnowáć, y wſzytká robotá: *Beati qui cuſtodiunt vias meas.* A chlebá záwſze do ſytośći: *ut de plenitudine ejus accipiant univerſi.* Boi ſię tá Páni, żeby iey czeladź, słudzy, robotnicy głodem nie zámárli, dla tego do dniá wſtá-

Gverr. Abb. ſer. 5 de Aß. V.

Prov. 8.

Ovid. Ep. 5.

Prov. 1.

2 Theſ. 3.

Iſ. 30.

2. Cor. 6.

Io. 16.

Prov. 8.

S. Bern.

B ie, ieść

Prov. 31. ie, ieść im dáie: *de nocte surrexit, dediq; prædam domesticis suis,*
Aloys. Novar. *& cibaria ancillis suis.* Záwsze u niey delicye, nieustáiąca po-
Vmbr. V. l. 4. c. 46. ćiechá: *Perpes gaudiorum lætitia.* V Oycá co raz zágniewá-
Ier. 23. nego piołuny y żołći: *cibabo eos absinthio, & potabo eos felle*; co
Ps. 88. raz rozgi: *visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum*; co raz strzáły, miecze, ognie, grady, pioruny:
Ps. 148. *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, pars calicis eorum.*
Cant. 5. V Mátki miody, mleká, winá záwsze, kwiáty, owoce, głos
Ps. 44. słodki, słowá łágodne: *gratia in labijs.* V Oycá mizerne dla
Gen. 3. Adámá y Ewy kożuchy: *fecit eis tunicas pelliceas*, á ieżeli su-
Luc. 15. kniá słuszna, to tylko iedná: *cito proferte stolam primam*; u Má-
Prov. 31. tki po parze: *Omnes domestici ejus vestiti sunt duplicibus.* A ie-żeli u Oycá iedná sukniá, ále zá dźieśięć stánie; bo w niey
Luc. 14. gátunek cnotá: *Sedete hic, donec induamini virtute ex alto*: ko-
Sap. 5. lor, kroy ábo ksztáłt, y to cnotá, łáská: *Dexterâ sua teget eos*:
Eccli. 15. chwałá wiekuista: *Stolam gloriæ vestiet illos.* Y u Mátki nie ináczey: w iednym Swiętym SZKAPLERZV te wszytkie zacnośći. Iáko dálszym pokażę Kázániem.

BOgday się świećiłá sukniá, co w niey gátunek cnotá! AA. cnotá przynamniey máteryalna: że sukno z delikátney wełny, á dobrze nábite, głádkie, tęgie iáko skorá: iák owe stároświeckie fálendysze, gránaty, kárazye; iedwabna, czy wełniána máterya dychtowna iáko párgámin: iák owe stárożytne átłasy, ádámaszki, lámy, złotogłowy: *ostroq;*
Virgil. 11. En. *auroq; rigentes.* Teráźnieysze papinkowáte kármázyny, Fráncuskie, Hiszpáńskie sukná, wszelákie máterye przećiwko támtym
Is. 59. Marull. páięczyná: *telas araneæ texuerunt*: mgłá, ćień: *evanida umbra.* Co Nero nigdy drugi raz iedney suknie nie wdźiał: *Lucullus* tyle miał płászczow ile dni do roku; to ná teráźnieysze słábe w suknách y máteryách gátunki, ledwieby nie codźień, iák ieść gotowáć, ták száty sprawowáć trzebá. Nie ták *in*
Ps. 43. *diebus antiquis*: iák raz kto spráwił suknią, ták przy należytey ochronie, y iemu do śmierći, y sukcessorom iego służyłá, czásem *in tertiam & quartam generationem.* Wymyślne teráźnieysze kolory, ktorych názwiská y Kálepin nie zgádnie; kolory, iák tęcza ná obłoku, znikome, od słońcá, wiátru, deszczu pełznące: od winá, miodu, piwá, blákuiące; *& hoc vanitas*: kto ich bárdźiey niż gátunku upátruie, kupuie, y drogo przepłá-
Pytag. Sam. ca: *sumptus temerè faciens.* To kolor cnotliwy, co trwáły; *quousque vestis non veterascet.* Kto się przypátrzy rozmáitemu w odmienności mod kroiowi, przyznáć muśi: że w nim defekt y excess, iedni skąpią, á drudzy zbytkuią. Skąpią owi, ná

ktorych

ktorych ſtroy powiedźiał *Momus*: że *curta ſupellex*; proſtak záś: że im w wodźie miárę bráno; á mądry Monárchá Károl Wielki Ceſarz gánił táki ſtroy Fráncuzom, mowiąc: że ſię tym ná łożu nie pokryieſz, od wiátru ſię, iádąc ná koniu, y od deſzczu nie obroniſz &c. Zbytkuią miánowićie Dámy, ktore nákſztałt owych Fáryzeuſzow, *Dilatant phylacteria ſua & magnificant fimbrias*: rozpináią, rozſtáwuią, rozwieſzáią po ſobie rożne z máteryi cudaki, ſtráſzydłá, czy ſzátáńſkie gniazdá. Piſze Swięty Bernárdyn Seneńſki: że raz S. Ambrozy widźiał: że oto dámy idą, á w około ſzat ich po fálbálách diábałkowie śiedzą, śpią iedni, á drudzy ſobie igráią; iák przyſzły ná błoto owe dámy, ukazáły ſię, żeby ſię nie uſzárgáć: poſpadáli diábałkowie w błoto, powaláli ſię iák świnki; á więc rozgniewáwſzy ſię zrobili wicher, owe dámy powywracáli, w błoćie utaráli, ſzáty ná nich w niwecz obroćili. Mowią Filozofowie: *Non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate*. BOG zbytkow nie lubi. Nád to, co ná wygodne y przyſtoyne odźienie potrzebá, pſowáć ták wiele máteryi ná iednę ſuknią, żeby z niey dwie ábo trzy bydź mogło, zbytek to: *neceſſitatis uſum excedit*. Bogday ſię święćił kroy ſtároświecki, białogłowſkie według wzroſtu káżdey, á przyſtoyne ſzáty; owe męſkie delie, ſzuby poważne y wygodne: *honeſtati & commoditati*. Baron. R. 514. 4. Matt. 23. T. 4. F. 4. poſt Dom. 1. Quadr. ſer. 16. S. Baſil l. de leg. gent. ho 24.

A niech będźie w ſukni gátunek kroy y kolor, cnotá máteryálna, ieżeli nie będźie cnotá morálna, *ethica virtus*, co po tym? że ná kim ſukniá lepſza, niżeli on ſam. Sukniá poważna, on nieſtátek: ſukniá pięknа, on w obyczáiách y w mowie brzydki: ſukniá mocna y trwáła, on ſłáby w dobrym przedśięwźięćiu: *& perſeverantia illius non permanebit*: ćiáło iego w drogim ſuknie, w bogátey máteryi, duſzá w wełniaku ábo w gornicy: ſukniá ná nim kilkádźieśiąt, ábo kilká ſet, á podobno czáſem kilká tyśięcy koſztuie, on y ſzelągá nie wart: *homo nihili*. Coż rzekę o kolorách? oto ná ſukni kándor śniegowy, ná ſumnieniu ſádze: ſukniá ſię źieleni, cnotá uwiędłá: *aruit virtus*: twarz coraz ze złośći zbládłá: *pallor in ore ſedet*: ſukniá ceglaſta, twarz od winá &c. iák toruńſka cegłá: ſukniá rożowego koloru, ten co w niey, ćierniowego zwyczáiu: *& punctu venenato viroſus*: ſukniá kármázynowa, purpurowa, czerwieni ſię, iákoby ſię wſtydząc, że niewſtyd pokrywa. Kroy w ſukni według miáry; w zbytkách y ſwywoli tego co w ſukni, ni końcá ni miáry. Zgołá ná głowie y ná grzbiećie niecnotliwego, iáko w ráiu pięknie, á w ſercu iáko w piekle; ubior ánielſki, umyſł diabelſki. Coś nákſztałt owych Mant. Eccli 28. Pſ. 21. Ovid. 2. Met. Apul.

 pogáń-

pogáńſkich świątośći, bogáto uſtroionych y uwinionych Bożkow: zá bławatnemi firánkámi ſmok, pies, ábo ćielę; w śliczney tuwálni, w koſztownym welum wąż ábo źmiá. Co po tym że ſuknia náleżyta: ieżeli nie należyćie nábyta, dla tego, y ná tego, co nie należy wdźiána? Co Poetá, pyſzniącym

Ovid. L. 3. de Ar. ſię z bogátego ſtroiu chcąc zgánić fántázyą, nápiſał: *Veſtes quas geritis, ſordida lana fuit*: to ia rzec mogę: że ná wielu pięDyog. kne pokryćie, ále ſzpetne nábyćie: *turpe lucrum*. Ze Ewán-

Luc: 16. geliczny Bogacz w purpurze chodźił: *induebatur purpurâ*; á zkądże iey nábył? powiáda S. Bernárdyn Seneńſki: *że pewnie*

T. 1. ſer. 44. *ze krwie ubogich ludźi*: *Forte de ſangvine pauperum*. Piotr Fir-

ex libello Zgubá dusze ſtácye zolnierſk: intitulato. ley Weiewodá Sendomirſki, Roku 1650. będąc Regimentarzem Polſkiego Woyſká, maiąc u ſtołu ſwego Pułkownikow, Rotmiſtrzow, Chorążych, &c. uważáiąc że ſzátni, ryśni, ſobolni, choć drugi ledwie miał ſwoię wioſkę; rzekł ow godny Senator do X. Kápellána: że gdyby Anioł Boży ten ryśi, ſobo-li kołnierz ściſnął: krew by, łzy ubogich ludźi z niego płynę-

Bover in annal. Capuc. 1552. ły. *Simon à Baſcio* Kápucyn w Pizaurze mieśćie máiąc Kazánie przećiwko lichwiarzom, iednego z słucháczow ſwoich gdy uiął zá kray ſzáty y zákręćił, tedy krew z niey wyżął. A piękna ż to z krzywdy, z oppreſſyi, krwie ludzkiey, y z łez ſtroić ſię, *de ſangvine pauperum*? Powiáda Prorok: że káżdy ták u-

Pſ. 108. ſtroiony: *induit maledictionem*: więcey przeklęctwá niż ſztychow kráwieckich, więcey nieſzczęśćia niż ſztuk y káwałkow w ſukni, więcey czártow przeklętych niż nitek oblogł: *induit maledictionem*. *Deut*: 22. Zákazał BOG ludowi ſwemu chodźić w máteryi z wełny y ze lnu robioney: *non induêris veſtimento, quod ex lana linoq́; contextum eſt*: á to dla tego: że w tákiey máteryi ieſt podobieńſtwo nieſzczerośći, obłudy, oſzukánia: że między okrytemi wełniánemi nićiámi táią ſię ſubtelne lniáne nići. Y mowi *Lyranus*: *Moraliter tali veſte induitur, qui ſub verbis innocentiæ celat ſubtilitatem malitiæ*: *moralnie w tákiey ſukni chodźi, kto pod słowámi niewinnośći, tai ſubtelność złośći*. A czy ieden przećiw temu zákázowi, táką ma ſuknią, nie tylko morálną, ále y máteryálną; z oſzukánia, wy-

Gloſ. interl. krętow, z ſzábierſtwá, toć ſzpetnie, nábytą: *ex ſubtilitate malitiæ*. Co *Iob*. 29. w ſpráwiedliwośći: *juſtitiâ indutus*: to nie-

Ezech: 18. ieden chodźi w nieſpráwiedliwośći: *In injuſtitia quam operatus*

Gaſp Knitt. Dom. Sexag. Con. 1. *eſt*. Iák to ow niegdy (o bogday nigdy!) ſędźia, ktorego wdową uboga nie mogąc ſię doprośić, áby iey ſpráwę zákończył: á słyſząc żeby mu ręce dobrze trzebá nálmárowáć: kupiwſzy oleyku, poſzłá, upádſzy do nog, ręce mu ſmárowáłá. Nie

łá. Nie bronił on tego, ále rzekł: tośćie mi Páni náſmárowáli ręce, á czymże ich utrę? przynieśćie mi ieno z kilká łokći (fráncuſkiego) ſukná. Iák to ow Pátron, co mu ukrzywdzony ofiárował wołu, á ukrzywdźićiel piękne futro. Gdy ſpráwy przywołáno, pogląda ukrzywdzony ná ſwego Pátrona, y widząc że ſię nie ma do rzeczy, rzecze mu: á mowże wole; á on odpowiedźiał: nie może mowić, bo mu futro gębę zátkáło. A był kto táki, co wźiąwſzy ſztukę átłaſu, ádámáſzku &c. zámilczał prawdy, przeſpał Boſkiey y ludzkiey krzywdy, ſpuśćił z terminu Bárábbáſzá, potępił IEZUSA: *judex iniquus?* uſtroiłći ſię ále w przeklęctwo: *Induit maledictionem: Maledictus qui pervertit judicium.* Co náſz Seráficki O. Fránćiſzek S. świeckim ieſzcze będąc, nowiuśinkie, dopiero ſpráwione dał z śiebie ubogiemu ſzáty, to teraz nieſłychána ákcya: *non est in tempore hoc.* Ktoby przynamniey tey ſuknie, co ma ná ſobie, udźielił żebrakowi, iák S. Marćin płaſzczá, y to rzadka nowália. żeby kto wiele ſukien maiący, z ubogimi dźielił ſię nimi, *dimidium pauperibus*, nie bárdzo o tym słycháć, choć mowi S. Bázyli: *Nudi est tunica, quam in conclavi servas: Dla ubogiegoć to BOG dał, co maſz nád to: Suknia co ią w ſchowániu podobno mole toczą, pleśń ábo ſtęchliná trawi, ieſt to nagiego*; day mu przynamniey ſtárą, káże BOG: *Cum videris nudum, operi eum.* Alec niektorym mowi BOG y ſumnienie: (chybá że go nie máią) że pilnieyſze, *opus justitiæ, quàm pietatis*, *dźiło ſpráwiedliwośći niżeli pobożnośći*: pilniey oddáć, zápłáćić, co ſię komu winno, niżeli dáć iałmużnę. A dopieroż pilnieyſze *opus justitiæ, quam vanitatis*, dźiło ſpráwiedliwośći niżeli prożnośći. Pilnieyby uczynić reſtytucyą, powroćić cudze, nágrodźić ludźiom krzywdy, popłáćić &c. niż ſuknią ſpráwić: *reddere unicuique, quod suum est.* A przećię nie ieden, y nie iedná, ubior, ma ná ſobie, długi: *ære alieno gravatur.* by też ſtárych długow nigdy nie popłáćić, y ieſzcze nowych przyrobić, byle ſię de *novo* uſtroić: *æs alienum cogere, modo vestis splendeat.* Częſtokroć máterya ná kredyt wźięta, kráwcowi ſię nie zápłáćiło: *Fit quandoq; ut quis in veste se iactet, quam adhuc sartori & mercatori debet.* A pięknaż to w cudzem ſię świećić? *turpe est corniculæ, plumis non suis superbire.* A cnotáż to, z uſzczerbkiem ſług, robotnikow, rzemieślnikow, kupcow, z krzywdą śierot, Swiątnic Páńſkich, Duſz w Czyſcu ćierpiących ſzáty ſpráwowáć? Kośćioł odrzeć, áby dzwonicę pokryć, duſzę záfántowáć ſumnienie záwodząc, ażeby ćiáło przybráć: iák Sálomon: *Amicos spoliabat ut amicas ornaret?*

Deut. 27.
Dan. 5.
In homil.
Is. 58.
Drexel. de Cultu Corp. c. 10. §. 5.
Idem.
Idem.
Emman. Thes.

Prov. 7. Powiáda Mędrzec; że káwálerowi záſzłá drogę biáłogłowá ubrána po nierządniczu: *Mulier ornatu meretricio.*
Alex. ab Alex. l. 1. Genial. c. 18. & alij. Piſzą Hiſtorycy, że kiedyś w Rzymie y po inſzych kraiach było práwo, ážeby nierządnice w rożnym od poczćiwych dam chodźiły ſtroiu: *ornatu meretricio.* Tymi czáſy po zárzuceniu wiankow, nie rozeznáć pánny od mężátki y wdowy, á dopieroż niepoczćiwą od poczćiwey w iednákowym ſtroiu, á iáko rozeznáć? Gdy pytam, co u Rzymian y inſzych, był zá ſtroy nierządniczy? aż mi powiáda *Cornelius à Lap.* że ſzáty (iákie y w Polſce nie raz bywáły: á bogday nigdy nie bywáły) ták wykroione, iż pierśi do poł widáć. *Clemens Alexandrinus* *L. 2. Adag. c. 2* piſze: że u Lácedemonczykow nie godźiło ſię w bogátych, delikátnych, wzorzyſtych ſzátách y w złoćie chódźić, tylko nierzadnicom. y w Kárthágine nie wiem iák było? ponieważ tameczny Biſkup S. Cypryan mowił. *Lib. de diſcipl. & habitu Virg.* *Ornamentorum ac veſtium inſignia, & lenocinia formarum, nonniſi proſtitutis & impudicis feminis congruunt; & nullarum ferè pretioſior cultus eſt, quam quarum pudor vilis eſt: Ozdob y ſzat znákomitośći, y pieſzczoty urody, ſámym tylko nierzadnicom y niewſtydnicom ſą przyzwoite; y żadnych práwie nie ieſt drożſzy ubior, iáko tych, co ich wſtyd podły ieſt.* Wybacz mi S. Biſkupie, że ia ná Krolewſkie, Xiążęce, Senatorſkie, Páńſkie Dámy tey cenſury nie będę exekutorem; bo tym ſtan ich y kondycya przyſtoynieyſze nád inſzych mieć każe odźienie. námieniam tylko rácyą twoię: *Idem ibid.* że *ſerico & purpura indutæ, Chriſtum ſincerè induere non poſſunt: Wiedwab y w purpurę obleczone, Chryſtuſa ſzczerze oblec nie mogą.* Aczkolwiek S. Elżbietá Krolewná Węgierſka, Lánsgráfowa Háſſyi y Turyngii: *Sur. & Offic. Brev. 16 Nov.* *Sub cilicij tegmine cæleſtem Sponſum gerebat abſconditum: Pod oſtrą włośiennicą ná gołym ćiele niebieskiego Oblubieńcá utáionego nośiłá; choć ſię według ſtanu ſwego powierzchownie kwoli mężowi ſtroiłá;* żeby iednák ſzczerzey ná ſobie IEZVSA nośiłá, ſkoro owdowiáłá, záraz ſię w Hábit S. Fránćiſzká pokutuiących przebrálá: Námieniam tylko, co mowiſz S. Grzegorzu Papieżu: *Hom. 40. in Evang.* *Nemo veſtimenta præcipua, niſi ad inanem gloriam quærit: Nikt ſię ná ſtroie nie ſádźi, tylko dla prożney chwały:* gdyż tám, gdźie nikt nie widźi, pewnie ſię nie ſtroi. Námieniam tylko, co mowiſz Tertulliánie: *L. de cultu Fæm.* *Quid alteri periculô ſumus, quid alteri concupiſcentiam importamus? Y ná coż to komu niebeſpieczeńſtwem ſię ſtáiemy? ná co komu podniete pożądliwośći wnośiemy?* Raz tylko wſtydliwy Pudyk ſwoię Sálomeą uſtroioną záſtał, á ledwie mu do ſtráty BOGV poślubionego czyſtośći kleynotu nie przyſzło! Námieniam tylko, co mowiſz

S. Hiero-

S. Hieronimie: *Si vir vel mulier se ornaverit, & vultus hominum ad se provocaverit, etsi nullum inde sequatur damnum, iudicium tamen patietur, quia venenum attulit, si fuißet qui bibißet: Iezeli się męszczyzná álbo białogłowa ustroi, y oczy ludzkie ná śiebie obroći, choć z tad żadna nie będźie ßkodá, przećież da BOGV ráchunek, że truciznę przyniosł, ábo przyniosłá, gdyby był táki coby pił.* Y to nie iest cnotá, stroić śię dla oká ludzkiego: *ad inanem gloriam*; á dopieroż tym umysłem, żeby się podobáć, y dáć komu okázyą do złego: *concupiscentiam importare.* ktora się ná tę intencyą stroi, tym sámym nierządniczy ubior (choć nie rożny od inszych) ná sobie nośi: *mulier ornatu meretricio.* A z kądże pomieniona nierządnicá ten ubior miáłá? pewnie ze złey roboty: *de mercedibus meretricis:* száty z niecnoty, z sprosności kleynoty. *Cornelius à Lap.* ná słowá pomienione Mędrcá mowi: *Meretrices ornant se super opes & statum:* Nierządnice stroią się nád fortunę y stan. Iezeli gdźie, tedy w Polsce ten pánuie nierząd: że według słow Károlá V. Cesárzá: *Inter Principem & Comitem, inter Comitem & Nobilem, inter Nobilem & Civem, inter Civem & colonum nullum discrimen, nullaq; differentia.* Ze Senator, Senatorká stroi się po krolewsku, trzebá też szláchćicowi, szláchćiance, stroić się ták iák oni, mieszczáninowi, mieszczce, nie ináczey, y prostemu czásem chłopitudonowi: nád stan, bá y nád fortunę; żeby się po páńsku ustroić, trzebá ná to cáłą spendowáć máiętność, rodźićielską y swoię pracą zchodźić, coby miáło bydź dźiatkom, to zedrzeć: *Census induta nepotum.* Pátrzćiesz ná iák szpetną tácy y tákie przychodzą censurę: owe miánowićie: ktore rodźicow dostátnich, mężow bogátych, possessyi swoiey, intraty nie máią, nic nie robią, nie służą, á przećię się stroią: *Meretrices ornant se super opes & statum.*

Epist. ad Nepotian.

Mich. 1.

Const. Imp. in reform. polit. c. 9. 10. 11. &c.

Vmber Poeta.

Bogday to stroić się poczćiwie, iák komu náleży; mieć száty cnotliwe, bez krzywdy BOGA y bliźniego, bez uszczerbku sumnienia: *sine labe.* Lecz máło nátym, względem náwet ćiáłá, á dopieroż względem dusze.

Ovid. 1. de art.

Względem ćiáłá. Nie pomoże by naypięknieysza sukniá szpetnemu; powiáda S. Bernárd: *Decor qui cum veste deponitur, vestis est, non vestiti: Ozdobá ktora się z ßáta zdeymuie, ßátnia iest nie ßátniego: by nayślicznieyßą miał, postáremu brzytki.* Nie pomoże by naylepsza zle się máiącemu, by naymocnieysza ná zdrowiu słábemu, by naynowsza stáremu, by nayćiepleysza iuż ledwie ćiepłemu. Co pisze *Drexelius de cultu corp. l. 3. c. 9.* o kimśi: że sobie spráwił sukunią sámymi z szczyglich

Epist. 1 1 3 ad Sophiam Virg.

Engelgr. par. 1. Dō. 2. Adv.

głowek káptorkámi z wielką pracą pożſzywánymi podſzytą; co Owidyuſz będąc w tych kráiách ná wygnániu, opiſał źimowe ich odźienie, owe wilczury, kożuchy &c. z ktorych gębę tylko drugiemu widáć:

3. Triſt: Eli. 10. *Pellibûs hirſutîs arcent mala frigora bracchis,*
Oraq; de toto corpore ſola patent:

To więcey flegmy niżeli krwie w ſobie máiącemu ſtárcowi, nie tylkoby pomieniony ſtroy, lecz y nayokrytſze futro nie pomoże: y w ryśiách, ſobolách, liſách &c. trzebá mu do piecá, ábo do kominká. 3. *Reg.* 1. Krolewſkie, toć pewnie nie láданиe? dáiákie ſzáty, á w nich ſię letni Dawid nie mogł zágrzać: *Cumq; operiretur veſtibus, non calefiebat.* By w naybogátſzey y w naymodnieyſzey ſzáćie mizerny człowiek: *repletur multîs miſeriîs:* nápiſał S. Hieronim: *Ad Euſtoch de Virgin.* *Pleroſq; videas armaria ſtipare veſtibus, tunicas mutare quotidie, & tamen tineas non poſſe evadere*; káżdy ma ſwego molá co go gryźie: ieżeli nie złe ſumnienie, to bol ábo fráſunek: *Prov: 25.* *Sicut tinea veſtimento & vermis ligno, ita triſtitia viri nocet cordi.* By nayſtroynieyſzy mowić muśi z Iobem: *Iob: 13.* *Quaſi putredo conſumendus ſum, & quaſi veſtimentum quod comeditur à tinea: Iáko zgniłość mam bydz ſtráwiony, y iáko odźienie co go mole iedzą. Actor.* 12. Vſtroił ſię Herod w koſztowną ſzátę ná ſwoie nieſzczęśćie: bo ſię w nim pod ową ſzátą robacy zálęgli, ktorzy go żywo roztoczyli: *Act. 12.* *Conſumptus à vermibus expiravit.* Znádźie ſię y teraz táki, co go, choć w świeżym ſuknie, w niedáwno ſpráwionym bławaćie, káncer, ábo śioſtrá iego toczy: *Ovid.* *malum immedicabile ſerpens.* Niech wſpomina Poetá Márſá w dyámentowey ſukni: *Horat. 2. c. o. 6.* *Martem tunicá tectum adamantina. choć ná kim prześwietna od złotá y drogich kámieni ſukniá,* przećię on proch y ćień: *Pſ. 143.* *vanitati ſimilis.* Vzbroił ſię Goliat od ſtop do głowy, á przećię go kámyk Dawidow námácał y zábił: *1. Reg. 17.* *infixus in fronte ejus.* Niech wſpomina *Robertus Holcot*: *in c. 3. ſap. ſect. 33.* że *Papa Alexander habuit veſtimentum quoddam de pilis Salamandræ, quod quidem veſtimentum quando ablui debuit, non lavabatur in aqua, ſed proiciebatur in ignem, & non comburebatur, ſed fulgentius reddebatur: Papież Alexánder miał ſukienkę z ſierći ſálámándrzey, ktora to ſukienkę, gdy ſię zábrukálá, nie w wodźie práno, ále w ogień wrzucáno, á nie zgorzálá, ále ſię świetnieyſſa ſtawálá.* Y w tákiey ſukni nikt by z nas iść w ogień nie chćiał, wiedząc że choćby ſię nie ſpaliło odźienie, ſpaliłby ſię odźiany: *Iſ. 9.* *Quaſi eſca ignis.* Ták ſię dobrze, ſtroynego bogaczá, iák y nágiego łázárzá, ták ſię w żeleźie huſárzá iák y pieſzego hołotę biedá y nieſzczęśćie imie, á dopieroż śmierć:

Omnibus

Omnibus obſcuras inicit illa manus. Izráelitowie gdy ſzli z niewoli Egiptſkiey: BOG tę ich ſzátom dał cnotę, że przez 40. lat owey drogi, naymniey ſię im nie pſowáły y nie ſtárzáły, choć uſtáwicznie w drodze, y podobno w czym chodźić w tym ſpáć. y coż po tym? kiedy w tych nieſkáżitelnych ſzátách, węże ogniſte y rożne plagi Boſkie tychże Izraelitow porażáły: ták dálece, że żaden z tych, co w Egiptćie zroſli, do źiemie obiecáney (oprocz Iozuego y Kálebá) żywo nie doſzedł, á to dla tego, że w dobrym odźieniu nic dobrego ludźie; *niedowiárkowie, ſſemrácze, buntownicy, roſpuſtni cy, báłwochwalcy: Cohors infida, moleſta, rebellis, perfida, dira, ferox, periura, ſuperba.* Zá nic, z tego tylko cnotliwa ſukniá, że bez grzechu nábyta! naylepſza táka, co y bez grzechu nábyta: y gátunek w niey, kolor, kroy, ſámá cnotá: *proxima Dîs virtus.* Cnotá gátunku dobrego: w prawdźiwey wierze, z miłośći Boſkiey y bliźniego pochodząca; dychtowna: to ieſt, uśilna y gruntowna; mocna: to ieſt, ſtáteczna y trwáła: *usq; in finem.* Cnotá koloru pięknego, iáko mowi *Liranus*: *exterioris converſationis, in qua maturitas & honeſtas*: powierzchowney konwerſacyi, w ktorey ſtáteczność y poczćiwość. Dyogenes widząc młodźiáná na słowá nieprzyſtoyne wſtydem zápłonionego, rzekł: *Bono animo eſto fili: iſtiusmodi eſt virtutis tinctura: Nie fráſuy ſię ſynu: táka to ieſt cnoty fárbá.* Kroy cnoty naylepſzy: ná tę modę żyć, czynić y mowić, co Chryſtus; to ieſt: ná tę intencyą; dla chwały ſámego BOGA, bydź pokorny, ćierpliwy, prácowity, dobroczynny &c. iáko życzył S. Páweł, piſząc: *Imitatores mei eſtote, & obſervate eos qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram*: Náśládowcámi mymi bądźćie, y zápátruyćie ſię ná tych; ktorzy ták chodzą, iáko maćie kſztałt (iákoby to kroy) náſz.

Ovid. 3. amor. 8.
Deut 8. v. 4.
Quint. de laudib.
Archithren.
Matt. 10. in Thren. 4.
Laert. in vita ejus.
Philip. 3.

Stánie cnotá zá wyborną ſuknią: bo iáko ſukniá pokrywa nágość, záſłánia y broni od źimná, ogorzeliny, wiátru, deſzczu, śniegu; gdy gruba y nábita, broni od uderzonego, á czáſem y od ćiętego rázu: y nád to, gdy piękna, człowieká zdobi: *protegit & ornat.* ták cnota: pokrywá. Poki pierwśi Rodźicy náśi nie zgrzeſzyli, nágo chodźili, á przećię ſię nie wſtydźili: *& non erubeſcebant*: że ieſzcze nic tákowego, coby ich nie zdobiło, nie zrobili: niewinnośćią ſię, lepiey niż ſuknem, máteryą, płotnem, ábo czym, pokrywáli: *Nudi veſtibus, ſed amicti puritate & innocentia, æmuli Angelorum viſebantur.* Miłość chrześćiáńſka, (lubo ogołaca tego, co nágich przyodźiewa) przyodźiwek iednák y pośiłek ubogim dáiące

Gen. 2.
Bened. Ferrandius in c. 2. Gen. ſect. 18.

Prov. 10. go pokrywa, pokrywa grzechy iego: *Vniversa delicta operit charitas.* Cnotá zdobi: *Crates* Philozoph mawiał: *Ornamentum est id quod ornat. Ornat autem quod honestiorem facit: talem vero praestat non aurum, non smaragdus, non coccus, sed quaecunq; gravitatis, moderationis & pudoris specimen exhibent: To iest ozdobá co zdobi. Zdobi záś, co kogo uczciwszym czyni: á czyni tákim nie złoto, nie drogi kámień, nie kármázyn, ále cokolwiek powagi, pomiárkowánia y wstydu przykłádności dodáie.* Głupi świát z szat człowieká szácuie, iák go widźi, ták go pisze: *bene vestitum stultum putat esse peritum. Vestes non homines honorat.* Doznał tego Philozoph: że go w podłym odźieniu puśćić do Monárchy niechćiáno; skoro w piękney sukni przyszedł, záraz go pusczono. A więc też stánąwszy przed Pánem, owę suknią, kłániáiąc się iey, cáłował; spytány czemu ták? odpowiedźiał: *Honorantem me honoro. Quia quod virtus non potuit, vestis obtinuit: Czczę tę, ktora mnie uczćiłá. Bo co cnotá nie mogłá, szátá otrzymáłá.* Doznał *Ioannes à Lignano I. C.* ten wezwány ná wesele, że przyszedł nie bárdzo strojny, y ná końcu też posadzony. Ledwo co, kazáwszy sobie z domu bogátą suknią przynieść, y przebrał się: áż on ná przednie mieysce záproszony; zewlokszy owę suknią, położył gdźie miał śiedźieć, y odszedł mowiąc: *Vestem honorastis, vestem habetote: Szátęśćie uczćili, szátę mieyćie.* Nie ták u tych co się ná ludźiách znáią: człowiek u nich suknią, nie sukniá człowieká zdobi: *Illustris vestimenta sua illustrat, ac eis splendorem impertit;* cnotę nie szátę szánuią. A dopieroż BOG. Mowi S. Hieronim: *Vis scire quales quaerat Dominus ornatus? habeto iustitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: Chcesz wiedźieć tákich BOG upátruie strojow? miey sprá wiedliwość, wstrzemieźliwość, rostropność, męstwo.* Ieżeli kogoś w Ewángelij, potkáłá konfuzya, że ná godách nie miał száty godowey: to trzebá wiedźieć, że nie dla tego, iż nie miał suknie powierzchowney, ále iż nie miał cnoty miłośći: *Non ornatus charitate: (S. Ansel:) non indutus viscera miserationum;* człowiek ládáiáki nie oblogł się w inszą skorę: *non mutaverat proprios mores;* nie miał odźieży z cnot y dobrych uczynkow udźianey; *virtutibus & bonis operibus contextam;* o ktorey powiáda S. Bonáwenturá: że *melius vestit quam purpura vel aurum: lepiey okrywa człowieká niż purpurá albo złoto;* nie przybrał się według náuki S. Augustyná mowiącego: *Non affectemus vestibus placere, sed moribus: Nie prágniymy szátámi się podobáć, ále obyczáiámi.* Stánie cnotá, nie tylko zá zasłonę od źimná, upału &c. ále też zá poufáłą zbroię, y zá pewną fortecę:

Hic

Marginalia: *Stob. ser. 32. apud Lãgiũ.* — *Garner. Anonym.* — *Innoc. Pp. l. 2. de Contempt. mun.* — *Vidus Pancirola l. C. l. de Iur. consult.* — *Carthag. l. 8. de Trãsfigur. D. hom. 9. apud Alvar. t. 2. l. 3. 1. c. 1.* — *Thophilact.* — *Origen.* — *Iansen. ser. 3. Dõ. 16. post Pent.* — *In Reg. to 1.*

Hic murus aheneus
Nil conſcire ſibi, nullâ palleſcere culpâ. Horat.

Ze S. Wácław w nayćięższe mrozy lekko odźiany y boſo Kośćioły obchodząc nie uźiąbł, y owſzem ták miał doſtátek ćiepłá, że ſię, wſtępuiący w iego ślády, rozgrzewáli; że troie Pácholąt w piecu Bábilońſkim, y ták wielu Swiętych w ogniu będąc, nie zgorzeli: w morze, ábo w rzekę, lub w ieźioro wrzuceni, niektorzy nie utonęli. Ze ſię S. Pántáleoná, S. Tyemooná y inſzych wielu, miecz nie iął: że S. Cecyli śćiąć miecz nie mogł; że kiedy S. Thyrſá tyran kazał piłą ná poły przerznąć: dźiewięć godźin káći ſię mordowáli, á y iednego włoſká przerznąć ná głowie Swiętego nie mogli; że kiedy S. Károlá Borromeuſzá poſtrzelono, ogniſta kulá między plecy go uderzywſzy naymniey nie zrániłá, znák tylko ná rokiećie zoſtáwiłá; że S. Dominikowi, rzucony ná niego potężny kámień nic nie uczynił; że wielu inſzych Swiętych Páńſkich kátowſkie inſtrumentá, tyráńſkie oręźá nie ráźiły, á ieżeli ráźiły, tedy nie zábiły: *Quovis fortiores ictu*: cnotá nie dopuśćiłá: *diræ non timens arma necis*. że S. Marćin bezbronny: krzyż tylko ná ſię włożywſzy, przez nieprzyiaćielſki przebił ſię oboz, á ſzwánku żadnego nie odniosł: cnotá ſpráwiłá. Ze Moyżeſz, y ták nie ieden, poki żył, nie czytamy, żeby kiedy chorowáł. Ze S. Bernárd, y ták nie ieden, nigdy ſię nie fráſowáł. że káżdy práwie boiący ſię BOGA, niczego ſię ná świećie, oprocz grzechu, nie bał. Ze S. Páweł pierwſzy Puſtelnik o chlebie, pálmowym owocu, y o wodźie ſtá trzynaſtu lat dożył: cnotá przy łáſce Bożey dokazáłá: *Promiſsionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ*. Y dla tegoć Swięći Páńſcy im ſię bárdźiey w cnoty fundowáli, tym mniey o ſtroy powierzchowny dbáli: tym ſámym ozdobni, że ná wzgárdę świátu nieſtroyni; iák mowi S. Ambroży: *Neglecta decoris cura plus placet, & hoc ipſũ quod nos non ornamus, ornatus eſt.* zá fráſzki ádámáſzki, y karázye &c. zá nic mieli: bo wiedźieli, że cnotá zá prawdźiwy á naylepſzy ſtánie przyodźiewek: *Protegit & ornat.* Ze wſtyd przyrodzony nie dopuśći rozumnemu człowiekowi ták chodźić iák go mátká urodźiłá: *nudus egreſſus ex utero matris*; y w cudzych gorących kráiách, choć wodkámi, oleykámi po ćiele floryzowáni, perłámi y drogimi kámieńmi ſádzeni ludźie, przećię áby po częśći bydź pokryći muſzą: *Vt non appareat confuſio nuditatis.* Ták wzgárdźićiele świátá żeby págo nie chodźili, przyięli przyodźiewek ćieleſny, ále bárdzo podły. Eliaſz Prorok w kośmátym wełniaku, czyli w włośiáney ſitárce iáko ſátyr: *Vir piloſus.* S. Ian Chrzćićiel w mizernym z wielbłądźiey śierći odźieniu: *veſtitus*

Petraſc. 48 in mir. cõp. Bolland 28. Ian. ex libel. mirabil. Romæ Langius. Lyræum in apopht. S. Ign. 4. 1. Tim. 4. L. 1. de Virg. Apoc. 3. 4. Reg. 1. Mar. 1.

Ximen.l.2.de vitaChr.c.47 *tus pilis cameli.* Nayświętsza Mátká (iák miał S. Grzegorz Turoński obiáwienie) szaty miáłá z naypodleyszey wełny, tego koloru, co owce ná sobie nośiły: *è vilissima lana nullo infecta colore.* Sam Pan IEZVS co miał sukienkę, rękámi iey máćierzyńskiemi robioną, to byłá prostá, uboga: *Qua Galilæorũ pauperes utuntur.* S. Páweł pierwszy Pustelnik, miał suknią grubą y twárdą, ná ksztáłt kosząłki, rogoży, ábo koszá, z liśćia pálmowego uplećioną. á S. Antoni tákże Pustelnik, wźiąwszy ią zá puśćiznę po śmierći Páwłowey, chował ią sobie od Swiętá: ná Wielkanoc y ná Swiątki zá osobliwy wdźiewał ią specyał. Inni Słudzy Boścy w ostrych włośiennicách, w grubych worách, w ko-
Hebr. 11. żuchách, w kożich futrách: *in melotis in pellibus caprinis.* A te grubizny y ostrośći cnoćie ich nie szkodźiły: złotem było mistyczne złoto, choć w zgrzebnym worku; kleynot kleynotem, choć w nędzney łáchmánie; iáśniáło słońce, choćiaż nie ubráne. te sáme martwiące bárdźiey niż pokrywáiace gunie bogátą stáły się máteryą chwały: *Neglecta decoris cura, ornatus est.* Máią teraz honor, że ich drogo szácuią, zá relikwie chowáią, w śrebro, złoto, w drogie kámienie opráwuią. A pátrzćie co ich zá cnotá? Płászcz Eliászow byłá to Elizeuszowi ná urząd
4. Reg. 2. Prorocki inwestyturá; płászcz cudotworny: że nim uderzona rzeká, iákoby ná dwoie przećięta, suche prześćie sámemu Eliászowi, á potym Elizeuszowi uczyniłá. Sukienká P. IEZVSOWA z tym Pánem rosłá: tylko się iey kráiu dotchnęłá biáłagłowá krwáwą niemoc ćierpiąca, záraz ozdrowiáłá. S. Pá-
Act. 19. włá Apostołá przepaski y chustki, chorych uzdrawiáły, opętá-
Ioã. Diac. in vit. S. Greg. nych od czártowstwá uwalniáły. Száty S. Iáná Ewángelisty, oprocz inszych cudownych skutkow, y ten z śiebie wydáią: że pod czás wielkich suszy przed Kośćioł wynieśione y wytrzepáne, pożądány deszcz: pod czás zbytnich deszczow po-
Lipeliou in vita: godę przynoszą. Sukienká S. Idźiego, ná chorego człowieká
Ioan: Colgan. wdźiána, záraz go uzdrowiłá. Z szat S. Gállá Opátá, ubogi
in vita. ieden kálekȧ do należytego zdrowia przyszedł. Sukniá S. Fi-
Boziu in sig. lippá Benicyuszá, trędowátemu dána, od trądu go oczyśćiłá.
gn: Gul. l. 15. Wodá w ktorey sukienkę S. Iánuaryi Pánny piorą, ná wszelkie
c. 12. niemocy pomocna. Włośiennicá S. Theodozyuszá Opátá Qui-
Rader. in vita. rykowi wschodniego Páństwá Hetmánowi zá ták dobrą stáłá zbroię, że ią ná sobie máiąc w strászney bitwie żadnego szwánku nie dostał, y chwalebne otrzymał zwyćięstwo. Welum
Pallad. in hist. Laus c. 52. Swiętey Agáty ogniowe támuie y gáśi pożary. Száty w kto-
S. Ephrem: rych chodźił S. Apollonius Opát, przez czterdźieśći lat: á w
de eodem. ktorych chodźił S. Abráhám Pustelnik, przez pięćdźieśiąt lat,

nay-

naymniey ſię nie ſtárzáły. Sukno, w ktore było uwinione ćiáło S. Albáná Męczenniká, przez trzyſtá pięćdźieśiąt lat, nie tylko ſię nie zepſuło, ále áni zblákowáło. W ogniu, śiłáby wyliczáć, iáko ſzáty Swiętych Páńſkich były, á przećię ſię nie ſpaliły. Futro S. Moedoká Biſkupá będąc w wodźie naymniey ſię nie zmáczáło. S. Ráymund *de Pennáfort* przez morze ná płáſzczu; S. Iácek przez wisłę ná kápie Zákonney przepłynął. Wielka cnotá odźienia, z tąd nieoſzácowánego: *non propter valorem materiæ, ſed propter pretium virtutis.* Cnotá odźienia nie z odźienia, ále z tego kto w nim chodźił, ábo kto go robił, *ex opere operantis*; że Swięty, BOGV miły: y w ręku iego niewinnych od BOGA ubłogosłáwione, zá dotykániem niezmázánego, umartwionego ćiáłá iego od BOGA poświęcone ſzáty, tey nábyły mocy: *Ex virtute virtutem.* Sur. 22. Iun. In vita. Carthag. de Paſ. Chr. arc. hom. 28.

A możeſz bydź więkſza ktorey ſzáty cnotá nád cnotę SZKAPLERZA Swiętego? ktory według powieśći ſámey Stolice mądrośći: *Eſt ſignum ſalutis, ſalus in periculis*: *Ieſt znákiem zbáwienia, zbáwieniem w niebeſpieczeńſtwách.* Doznał tego pewny młodźian z Pádwie, ten w wielkie zbrodnie zábrnąwſzy, ná perſwázyą OO. Kármelitow wpiſał ſię w ich Bráctwo, przyiął SZKAPLERZ S. iednákże nie mogąc znieść ſrogiego zgryzu ſumnienia, wpadł w roſpácz, y zábić ſię umyślił. Co áżeby wykonał, zámknąwſzy ſię w oſobnośći, zrućił z śiebie ſuknie, w koſzuli tylko y w Szkáplerzu zoſtał. Vderzy z wielką śiłą w ſerce: á oto puynał o Szkáplerz ſię zátámował; uderzy drugi raz, puynał ſię ná końcu zágiął: uderzy trzeći raz: puynał ſię w páłąk zwinął. Co widząc ow deſperat, upámiętał ſię, y uznał: że go Nayświętſza MATKA Sukienką ſwoią od zguby broni: y przeto ſkruſzony do ſpowiedźi poſzedł, wyznał ten ſzkárádny ſwoy wyſtępek, wyſpowiádał ſię wſzytkich inſzych grzechow, y żywotá popráwił. Doznał Roku 1622. ieden sługá co zgubił płáſzcz páńſki; że mu go ſtáwić koniecznie kazáno, ábo z zasług zápłáćić: tedy niebaczny człowiek, udał ſię w tey okázyi do czártá przeklętego, áżeby mu przywroćił zgubę, duſzę mu ſwoię zá to ofiárował. Przybył nieprzyiaćiel duſzny w poſtáći ludzkiey, y kazał mu nád morze wyniść: gdźie mu ſię w wodźie ná głębi pokazał, ow płáſzcz prezentuiąc, po ktory żeby był owże sługa pobrnął, zewlokł ſię z ſzat, y gdy Szkáplerz, ktory miał ná ſobie chćiał zrućić, Pánná ziáwiwſzy ſię po Kármelitáńſku ubrána, z tyłu go zá ręce uchwyćiłá, mowiąc: Synu, zła ieſt y bezecna odwagá twoiá. Gdybyś nie był pod przykryćiem Szká- Iungen. Exhort. 11. de ſcopul. Iung. exh. 14.

plerzá mego, á zá tym pod obroną moią: tedyby ćię morze
zátopiwszy do piekłá przepłáwiło. Záłuy raczey zá grze-
chy, idź do spowiedźi, popraw żywotá, BOGV służ y mnie też.
Vsłuchał márnotrawny syn Mátki miłośierdźia; szczęśliwy że
Thes.Carm. nie zginął. Doznáłá Neápolitánká iedná, w nieznośnych ćie-
fol.149. lesnych pokusach pokazał się iey czárt przeklęty, wźiąwszy ná
się postáć urodźiwego káwálerá, y z nią się w konwersácyą wda-
wał. Oná iednák ná sámym plácu, porády z Kármelu, wotá
do Nayświętszey MATKI wysłáwszy, szukáłá, choć ieszcze
w Bráctwo nie wpisána. Przybyłá Vćieczká grzesznych, y
rzekłá iey: Corko, weźmiy ná się Szkáplerz moy y wpisz się
w to Bráctwo, á będźiesz uwolniona. Ták się stáło: y złe swe-
Laur.Chry. go skutku nie otrzymáło. Doznáłá Pánienká Kolońska ope-
sog.fol 595. tána, skoro w Szkáplerz S. obleczona, záraz poćieszona: po-
Cypr.de S.M. ki tey Sukienki Nayświętszey MATKI zdeymowáć z śiebie nie
Idem f.596. przestáłá, poty się w nię czárt powracał. Doznał Roku 1628.
pewny dla swoich excessow ná śmierć skazány: ná ktorą przed
Kápłánem Zakonu Kármelitáńskiego gdy się wyspowiádał, du-
chownie od owego Spowiedniká uzbroiony został, to iest, w
Szkáplerz S. obleczony. Więc gdy go kát ná podwoynym á no-
Cypr. d. S. wym y mocnym postronku obieśił, tedy się urwał, y upadł z
Mar. in Thes. wysokiey szubienice ná kámienie, á naymniey się nie stłukł, z
Carm. podźiwieniem wszytkich, y dla owego cudu życiem dárowá-
ny. Doználi tonący; Szláchetny Mąż *de Vallerieu*, wpadł trá-
Raynaud. a- funkiem w głęboką rzekę; y w wodźie przez niemáłą chwi-
pud Engel.p. lę był, á nie tylko nie utonął, ále też naymniey się nie uma-
S. Elia. czał, wody y kropli nie połknął, á to zá protekcyą tey Mátki,
ktorey Szkáplerz ná sobie miał, Roku 1633. Pan *de Montigni*,
iádąc łodźią do Tolonu nádmorskiego miástá, gdy zá powstá-
niem nawáłnośći przewoznicy potonęli, on y pływáć nie umie-
iący, przećięż śmierći uszedł, zá wezwániem Nayświętszey
MATKI, ktorey ná sobie miał Sukienkę. Pan *de Meśnil*: prze-
Idem. ieżdżáiąc w brod rzekę, tráfił ná przepáść, wpadł y z koniem,
y był tám kwádráns godźiny; iednákże w momenćie nád rze-
ką się obaczył; y nie mogł się wydźiwić, iák się z owego strá-
sznego dołu, y ktoredy ná brzeg dostał. To mu tylko przy-
szło ná pámięć: że mu w owey toni rátunkiem byłá Nayśw:
MATKA, ktorey Szkáplerz ná sobie nośił, y ktorey tonąc ser-
cem wżywał. Doználi w ogniu będący. Roku 1639. niedá-
Raynaud. leko Páryżá, gdy strásznie gorzáło, ogień do Klasztoru Pánień-
skiego zbliżáiący, zá wrzuceniem Szkáplerzá, ugásł; á ow
Szkáplerz potym cáły y nienáruszony ználeźiony. Nád to
pobożna

pobożna białogłowá máiąca ná sobie Szkáplerz, gdy ią w domu palącym się ogień ogárnął, byłá w nim przez pułgodźiny w iedney tylko koszuli. wyrwána z támtąd, á y włos iey ná głowie nie zgorzał, y koszulá, ná ktorey był Szkáplerz od ognia nie nárusżona. Doználi niezliczeni prawie żołnierze Kátholiccy w Szkáplerzu będący: o ktory kule pláśzczyły się, kopije się kruszyły, strzáły się odbijáły &c. Doznał pewny Hiszpan, (o ktorym *Iongen.*) Miał intencyą wpisáć się w Szkáplerz, ále to w odwłokę poszło. A więc nocy iedney wźięłá go álterácya, lękánie iákieś nieznośne. Pobudźił domowych, kazał záświećić; ále to nie pomogło: co raz to większy strách y ućisk ná serce. Tedy weyrzáwszy w niebo wezwał Nayświętszey MATKI ná rátunek; y przyszłá mu ná myśl odwleczona intencya. Dla czego mocno postánowił, iák nayprędzey będźie można, przyiąć Szkáplerz S. Ledwo to postánowienie uczynił, záraz go wszelka troskliwość y trwogá opuśćiłá. Názáiutrz uczynił zádosyc obietnicy swoiey, w czternaśćie dni potym śmiertelnie záchorzáwszy, wielce się ćieszył, że się dostał w kompuc Bráći Szkáplerzá Swiętego, y inszych do tego záchęcał, y powiádał: Wielki to iest fawor, ktory BOGARODZICA swoim Bráći w tym ostátnim termínie pokázuie; w tym nayćięższym niebespieczeństwie wielce ich rátuie. Trzećiego dniá z należytą dyspozycyą szczęśliwie świát ten skończył. A dosyć ná tym sámym, co Nayśw: MATKA S. Szymonowi Stokcyuszowi Szkáplerz dáiąc mowiłá: że kto w tey Sukience umrze, wiecznego nie ućierpi ognia. Dosyć to Przywileiu, co Naywyżśi Biskupi, Ian XXII. Alexánder V. przyználi; że kto z Bráći ábo z Siostr Szkáplerzá S. do Czyścá się dostánie, w pierwszą záraz po śmierći iego Sobotę Nayświętsza MATKA z támtąd go wybáwia. Exhort. 16 de Scapul.

A nie dźiw że ták wielka tey Sukienki cnotá: bo to robotá Nayświętszey MATKI: tey Páni, ktora w żyćiu swoim nigdy dármo chlebá nie iádłá: *Panem otiosa non comedit.* Co wieku ninieyszego świátowe Dámy przed proznośćią y próżnowániem czásu do roboty nie máią; nie znáią się do swoiey powinnośći, do ktorey ie BOG w pierwszey obowiązał Rodźićielce. że mężá swego Adámá iákoby odárłá, gdy do strácenia sukienki niewinnośći przywiodłá: y to mu odrabiáć, przyodźiewáć go muśiáłá: kądźiel prząść, płotno, sukno, ábo tym co podobnego robić: *Prima sapiens Eva texens vestes sensibiles propter Adam quem denudavit: ipsi enim datus est hic labor, quoniam per ipsam nuditas inventa est.* Do tey powinnośći upominał Prov. 31. S. Epiph.

minał Hieronim S. Demetryádę, piſząc do niey: *Habeto lanam ſemper in manibus, vel ſtaminis pollice fila ducito.* Vpominał Lætę: żeby corkę ſwoię do kądźiele ápplikowáłá: *Diſcat & lanam facere, tenere colum, rotare fuſum, & ſtamina pollicere ducere.* Applikował Károl wielki Ceſarz corki ſwoie do wrzećioná, igły, krośienek &c. y mowił: iż dla tego: naprzod żeby nie proznowáły; á druga, gdyby naprzykład do uboſtwá, przez odmienność fortuny przyſzły: żeby miáły ſpoſob do przyſtoynego pożywienia. Nie wſtydźiły ſię tey funkcyi godne Dámy. W Piſmie S. Páni Tobiaſzowa: *Ibat quotidie ad opus textrinum.* W Hiſtoryách wyżey pomieniona S. Elżbietá Krolewná Węgierſka, z máiętnośći wſzytkich wyzuta, z dźieśiąći pálcy ſwoich y śiebie y ubogich przyodźiewáłá, Kośćioły zdobiłá. Tánáquil, Arete, y inſze Krolowe, Lukrecya, y inſze Senátorki kądźiel prządáły. Penelope wielkiego Vliſeſsa żoná płotno rabiáłá. Alexánder wielki przed Syſygámbą mátką Dáryuſzá Krolá Perſkiego mowił: *Hanc veſtem qua indutus ſum, ſororum non ſolum donum, ſed etiam opus vides: Tę ſuknią co ná mnie widźiſz, śioſtr to moich nie tylko dar, ále też y robotá.* Herodotus *in Calliope* piſze: *Xerxem regem regum, ab Ameſtri uxore donatum amiculo, quod ipſa texuerat.* Auguſt Ceſarz z trudná wdźiał co ná ſię, czegoby żoná iego, śioſtrá y corká nie robiły. Y owá u Mędrcá Heroiná nieládá robotnicá: *operata conſilio manuum ſuarum.* Ręce iey nie do kláwiátury, y ſmyczká, (áczkolwiek y to nie wádźi) nie do piorká (áczkolwiek y to potrzebna umieć, byle nie do káwálerow) nie do kart y koſtek, ále do prace wpráwne były: iák czyta *Cornelius à Lap:* *Manus ejus juxta voluntatem ejus operatæ ſunt, ita ut tam promptæ forent ad opus, quàm voluntas, perinde acſi eis voluntas ineſſet.* Vatablus czyta: *Operata eſt in beneplacito manuum ſuarum.* Tigurina: *Operata cum voluptate manibus ſuis:* robiłá z wielką chęćią, upodobánie w roboćie miáłá, do prace iák ná gody, ábo rekreácyą ochotna byłá. A coż robiłá? oto kądźiel mocno prządłá. *Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fuſum.* Hebreyczyk czyta: *Manum ſuam miſit ad vertibulum, & volæ ejus apprehenderunt colum.* Y nie ſzpećiło iey to, y owſzem ią zdobiło: *Manum ſuam miſit ad recta, ad honeſta & decentia. Hæc enim eſt decentiſſima atque honeſtiſſima ingenuarum fæminarum exercitatio.* Błogo iey to, bo pożytecznie było: *Cubitos ſuos extendit ad utilia.* Co nie kupić to nie kupić. á nádewſzytko, proznowánia (ktore náſz Seráficki Oćiec duſznym nieprzyiaćielem zowie) robotą ſię uchronić, według náuki S. Hieronimá:

de inſtit. filiæ.

Eginhardus in vita Caroli M.

Tob. 2.

Tiraquell. lege 10. connub. n. 38. &c.

Curt. l. 5.

Plut.

Salazar.

Septuaginta.

Facito

Facito aliquid operis, ut te semper diabolus occupatum inveniat. Ep. 4.
Nie reflektuią się ná to teráźnieyszego wieku Ichmośćie: szá
ty drzeć, pstowáć, á nie robić umieią. Przędą sobie fántázyą: kręcą, motáią rodźicámi, mężámi: szyią do sercá nie iednemu złośliwemi ięzykámi: wzorki z ludźi wybieráią &c. á kądźiele, wrzećioná, igły, wstydzą się y nie umieią wźiąć w ręce: *non usum habentes.* Nayświętsza MATKA niebá y źiemie Krolowa, á ták nie pyszna, y owszem w głębokiey ufundowána pokorze, nie wstydźiłá się: nieprzyiaćiołká prożnowánia, nie leniłá się robić: *Operata consilio manuum suarum:* tá właśnie (według interpretácyi Doktorow SS.) przez Mędrcá opisána Páni: *Mulier fortis, cujus pretium procul & de ultimis finibus, quod est Christus de sinu DEI Patris.* Powiáda S. Epiphaniusz, że byłá umieiętna, nie tylko w Piśmie S. ále też y w ręczney roboćie: prząść, szyć, płotno, y rożne iedwabne y wełniáne rzeczy robić umiáłá: *Erat docilis & amans doctrinam, & non solùm in sacris Literis, sed etiam in lana & lino, serico & bysso laborabat:* co umiáłá to robiłá: *Opus manuum ejus erat, lanæ, lini, & serici;* owá sukienká cáłodźiana Páná Iezusowá, wszák to iey byłá robotá. *Vela* y rożne ápparaty do Kośćiołá robić, iey to byłá zabáwá; o czym nápisał *Mantuanus:*

S. Bernard. Sen. to 1. ser. 52.
in Vita Virg.
S. Ansel. l. de vit. v Euchi. in c. 27 Mat.
L. 1. Parthē.

Nunc lanam pingebat acu, nunc pensa trahebat
Serica, & immissis per licia pendula filis,
Vela Sacerdotum sacros texebat in usus.

Toć pewnie y Szkáplerz, iey to ręku dźiło. A z czego zrobiony? Rzeczećie, iák iest prawdá: że z prostey wełny zrobiłá tę Sukienkę, Tá, ktora się w bogátych y delikátnych máteryách nie kocháłá y nienośiłá; ná proste odźienie o wełnę się y o len stáráłá: *Quæsivit lanam & linum.* Lecz uważćie AA. co w tey wełnie zá cnotá, co z większego tylko odemnie wyrážona! w tey cnoćie, co zá śliczna mistyczna wełná! Wiádomo wszytkim, że P. IEZVS zowie się Báránek Boży, ktory gládźi grzechy świátá: MARYA tákże zowie się Owieczká nayniewinnieysza: *Ovis innocentissima.* Wełná w Piśmie Bożym, według Berchoryuszá: *Corporis castitatem, morum honestatem, cordis puritatem* według Wielebnego Bedy, znáczy: *pietatis & simplicitatis opera, quæ proximis impendimus:* *uczynki pobożnośći y szczerośći.* Więc względem P. IEZVSA, mowi S. Epiphániusz: MARIÆ *datum est à DEO, ut pepererit nobis Agnum & Ovem, & ex gloria ipsius Agni atq; Ovis factum est nobis, velut ex vellere, in sapientia per virtutem ipsius, indumentum incorruptibilitatis: MARYI dáno iest od BOGA, że nam porodźiłá Báranká, á*

Ioh. 1.
Bern. de Bust. ser. 2. de assum. V.
S. Prov. 3.
in vit. V. l. 3.

F z chwa-

z chwały tego Báránká, iáko z wełny, zrobione nam, w mądrości, przez moc iego, odźienie nieskáżitelnośći. Względem Nayświętszey MATKI, powiáda *Iacobus de Voragine:* że to ieſt *Ovis Christi præcipua, quæ nos ſuis meritis induit & calefacit: Owieczká Chrystusowá osobliwa, ktora nas swoimi zásługámi odźiewa y ogrzewa.* Z ták tedy śliczney y kosztowney wełny náprzędłá nam Nayświętsza MARYA Pánná: *operata conſilio manuum ſuarum.* Zwyczáynie przadká w lewey ręce ma kądźiel, á w práwey wrzećiono: ná co Hugo Kárdynał konceptuie: że (*per ſiniſtram temporalia, per dexteram ſpiritualia ſignificantur, per colum vita temporalis, per fuſum intentio boni operis &c. Lewa ręká znáczy doczesne rzeczy, á práwa duszne. Kądźiel znáczy życie doczesne, á wrzećiono intencya dobrego uczynku.* Kto kądźiel przędźie, z promyczkow lnu, ábo z włoskow wełny nić skręcáiąc z kręźelá ná wrzećiono, z lewey ná práwą rękę, owę nić przebiera. Ták właśnie czyni: kto doczesne y ludzkie spráwy przez dobrą intencyą ná duchowny y wieczny obráca sobie pożytek.) Nayświętsza MARYA Pánná niepochybnie, wszytkie swoie spráwy, prace, zabáwy, nie ná żaden ćielesny, ábo świátowy, ále ná duchowny pożytek obracáłá. á iáko serdecznie kocháiąca BOGA y bliźniego w BOGU, cokolwiek ná tym świećie dobrego czyniłá, to ná chwałę sámego BOGA, y ná wspomożenie też bliźniego ápplikowáłá: *Amatrix amoroſiſſima univerſorum.* Vprzędłá nam ná zbáwienną Sukienkę, to ieſt, wymyśliłá, wykonceptowáłá, z zasług IEZVSOWYCH zasługámi swymi wykręćiłá, to ieſt, wymodliłá, wyrobiłá: *operata conſilio manuum ſuarum.* A nie tylko uprzędłá, ále też y utkáłá *opere textili.* Zwyczáynie kto robi sukno, máteryą ábo płotno, naprzod náwije nići wćiąż idących ná wał, y te náwite nići zowią się po łáćinie *ſtamen*, po polsku osnowá. potym między też nići inszą nić poprzek, z iedney strony ná drugą w czołniku przerzucá: y zowie się to *ſubtegmen* ábo wątek. Z kąd podobieństwo biorąc *Cornelius à Lapide*, opisuiąc Kápłáńską stározakonną szátę, ták morálizuie: że w tey máteryi duchowną właśność uważáiąc: *Stamen eſt intentio, quæ ſtat, cum ad DEVM & cæleſtia dirigitur. Subtegmen eſt operum inſtantia, quibus ſub hac intentione diverſis temporibus inſudatur. Hæc quippe more ſubtegminis diverſa ſubinde petit latera, nunc in dexteram contemplationis, nunc vero in actionis ſiniſtram ſe transferens: Osnowá ieſt intencya, ktora (prosto wyćiagniona) stoi, gdy się ku BOGV y rzeczom niebieskim kieruie. Wątek ieſt uczynkow nálegánie, nád ktorymi się pod tąż intencyą rożnemi czásámi prácuie. Tá bowiem (uczynkow uśilność) zwyczáiem*

Marginalia: *in Mariali ſer. 3. v.* — *in Prov. 31.* — *S. Dio. Cart. l. 4 laud. v. a. 15.* — *Exod. 39.* — *in Levit. 13.*

iem wątku, wrożne pod czás idźie strony, to w práwą bogomyślnośći, to w lewą prácowitośći się przenośac. Nayświętsza Mátká, y Márya Bogomyślna, iák mowi *Robertus Bellarminus*: y Mártá prácowitá, iák ią żowie S. Antonin: we wszytkich swoich ákcyách y kontemplácyách, intencyą do Páná niebieskiego, iáko okiem do celu, szczegulnie zmierzáłá: *ita ut nil penitus egerit, seu cognoverit, aut affectaverit, quod non inceßanter, atq; repente in DEI honorem, gloriamq; retulerit.* Zeby się BOGV, ku większey chwale iego przysłużyć, ná tę intencyą, cokolwiek dobrego mogłá, to czyniłá: *Operata consilio manuum suarum.* Zrobiłá wiele odźienia: sámá się w cnoty święte y w sámego Chrystusá ubráłá. BOGV wćielonemu Sukienkę ćiáłá, národzonemu powiéie dáłá, rosnącego przyodźiewáłá, Kośćioł S.to iest, wszytkich wiernych pięknie przystroiłá, gdy wielką świątobliwośćią, y wysoką godnośćią swoią przyozdobiłá: *Gloria Ierusalem, honorificentia populi.* A máło ná tym máiąc że wszytkich wobec w ozdobę przyoblekłá; y káždego z osobná ážeby pokryłá: Sukienke Szkáplerzá S. zrobiłá: *Operata consilio manuum.* Nápisał známienity w opisaniu tytułow, prerogátyw, pochwał MARYI Syllábistá: *Ex superabundantia meritorum Paßionis Christi nostræ provisum nuditati, & ex vellicata tot vulneribûs innocentißimi Agni lana, manibûs, id est, favoribûs* MARIÆ *fuiße contextam salutarem Scapularianam vestem: Że z obfitośći zasług męki IEZVSOWEY opátrzona iest nágość nászá, y z náskubáney, czyli nástrzyżoney ták wielą ránámi, z nayniewinnieyszego Báránká wełny, rękámi, to iest, fáworámi MARYI udźiána nam iest zbáwienna Szkápierzowa Sukienká.* Ia rzec mogę: że MARYA w osnowę zasługi Synowskie, á záś w wątek zasługi swoie łożyłá; y ták nam tę zbáwienną Sukienkę utkáłá: *Salutarem Scapularianam vestem.* Ofiárowáłá nam ten skutek prace swoiey, ten dowod máćierzyńskiey miłośći swoiey, máteryálny, powierzchowny, coś nákształt ktorego Sákrámentu, *invisibilis gratiæ visibile signum*, niewidomey łáski, widomy znák: *signum salutis.* Ze ták zbáwiennie skuteczny: dáię rácyą podobieństwem: że iák S. Florencyusz Biskup Argentoráteński, płaszcz swoy ná promieniu słonecznym, ták dobrze iák ná sznurze álbo żerdźi záwieśił: toż uczynił S. *Lucanus*, S. Brygidá Pánná, y inśi: ták Szkáplerz S. ná promieniu Słońcá spráwiedliwośći záwieszony: to iest, ná obfitośći zasług Iezusowych, ná łáśce iego Boskiey, ná miłośći Synowskiey, ná powadze, ktorą ma u Syná Mátká Nayświętsza záśádzony. Zbáwienny Szkáplerz, *salus in periculis*, niedźiw: poniewaź w nim gátunek sámá

Cõs de Aß. V. in sum. p. 4. t. 15 c. 43. Cant 4. S. Diõ. Car. l. 2. de pracõ. & dign. V. c. 12.

Wegrzyno-vius in Syll. Mar. n. 561.

Torellus in hist. S. Aug. A 1699.

 má

má cnotá, ſámá łáſká IEZVSA y MARYI: *Quæ nos ſuis meritis induit & calefacit.* A kolor iáki? Słyſzeliście AA. że cno-
S. Bern. ſ. 71. in Cant. ty máią ſwe kolory: *habent & mores ſuos colores*; wiećie ſámi, że też kolory máią ſwoie cnoty: Szkárłat ná ſerce służy, źieloność wźrok pośila &c. Kolor Szkáplerzá S. pieprzowy, znák gorzkiego á duſzy zdrowego żalu zá grzechy; ſzáry, znák wzgárdy świátá y pokory, czarny, znák żáłoby umárłego
1. Cor. 15. świátu człowieká: á to wſzytko cnotá, łáſká Boſka: *Gratiâ DEI ſum id, quod ſum.* kroy ábo kſztałt Szkáplerzá S. y to cnotá. Szkáplerz bowiem Zakonny coś nákſztałt drogi, wáſki á
Ioh. 14. długi: ſymbolizuie P. IEZVSA, ktory ſię drogą tytułuie: *Ego ſum via*; y Nayświętſzą Mátkę, o ktorey powiáda S. Bernárd,
Ser. 2 de Adv. D. że to ieſt Drogá, ktorą Zbáwićiel do nas przyſzedł: *Via per quam Salvator advenit*; o ktorey śpiewa S. Kámierz: *Per MARIAM habet viam peccator ad gratiam.* Piſáć nád tym Szkáple-
Pſ. 118. rzem: *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini*: *Błogosłáwieni niepokaláni w drodze, ktorzy chodzą w práwie Páńskim*: że w ślády IEZVSA y MARYI wſtępuią: *Beati.* Szkáplerz Brácki, Bráći y Sioſtr, ieſt nákſztałt obrázká: y ten wyraża, ie-
Sap. 7. dną częśćią, P. IEZVSA, ktory według Mędrcá: ieſt zwierćiádłem máieſtatu Oycowſkiego, y obrázem dobroći iego; á drugą częśćią wyraża Nayświętſzą Mátkę, ktora według S. Am-
L. 1. de Virg. brożego: ieſt obrázem pánieńſtwá, ktorey żyćie wſzytkich ieſt náuką: *Imago virginitatis, cujus unius vita omnium eſt diſciplina.* y ieſt nam ten, iákoby okrazek, upomnieniem: według słow Apoſtołá: ażebyśmy ták chodźili w kroiu niebieſkim, zá modą, to ieſt, ná wzor IEZVSA y MARYI, iákośmy chodźili w
1. Cor. 15. kroiu źiemſkim, zá modą świátowych ludźi: *Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cæleſtis.* Czytam w Hiſtoryách: że poddáni nośili ná ſobie ná ſukniách wyrobione, ábo fárbámi wyrážone pánow ſwoich obrázy. *Gratianus* Ce-
Auſon. ſarz Auzoniuſzowi náuczyćielowi ſwemu ofiárował godność y posłał ſzátę ſenatorſką, ná ktorey był wyrobiony obraz Oycá iego Konſtáncyuſzá Ceſárzá, mowiąc: *Palmatam tibi miſi, in qua divus Conſtantius parens noſter intertextus eſt. Conſtantius in argumento veſtis intexitur: Gratianus in muneris honore ſentitur: Szátem ći posłał, ná ktorey Konſtáncyus rodźic náſz w tkániu wyrobiony. Konſtáncyuſz ná znák wytkány; Grácyan w poczćzeniu dárem ſtáie ſię uznány.* Zebyśmy ználi łáſkę Nayświętſzey Mátki, ofiáruie nam koſztowną Szkáplerzá S. Sukienkę, ná ktorey nie ták ſię odmálowáłá, iáko ſię z Synem ſwoim podpiſáłá. Wſzák ná Szkáplerzu naywięcey Naysłodſze Imioná IEZVS

MARYA

MARYA wyſzyte bywáią. dla czego rzec mogę: *IESVS in argumento vestis intexitur: MARIA in muneris honore sentitur:* P. IEZVS ſię ná tey Sukience podpiſuie, ná znák: że to iego zasług wełná, z niego ták wielki tey Sukienki walor: *ex superabundantia meritorum*; podpiſuie ſię MARYA, ná pámiątkę: że to iey ſtáránie, praca, dárowizná: *MARIA in muneris honore sentitur.* Máła Sukienká reprezentuie nam iáko Syn Boſki wdźiáwſzy ná ſię ćiáłá náſzego śiermiegę ſtał ſię málenki: *Parvulus natus.* MARYA pokorna, w opinij ſwoiey bárdzo máła: y przyznáie, że ſię z tąd Naywyżſzemu podobáłá: *Cum eßem parvula placui altißimo.* Kroy ſzat máteryálny to ma do śiebie: że ná máłe dźiećię ſkráiána ſukienká, ná dorosłego nie zda ſię człowieká; Sukienká Szkáplerzá S. máła, á iák ná máłe dźiećię ták ná nayrośleyſzego zda ſię olbrzymá: *omnibus idem*; lecz tylko względem wzroſtu ludzkiego: lecz względem ſkuteczności ſwoiey, nie służy tylko máłym: BOG: *humilibus dat gratiam*: pokornym tylko dáie łáſkę; MARYA pokorna: táka tákiego kocha: *similis simili gaudet.* Co Vrban VII. Papież przy koronácyi ſwoiey wdźiewáiąc ápparat; wźiąwſzy ná ſię rąbkowy weſtchnął y rzekł: o gdyby kto wiedźiał co to ieſt zá ćięzar! Co Ian Krol Angelſki kazał ubráć Gaufredá Archidyákoná w ołowną ſzátę y ták go umorzył: to Szkáplerz S. nie żaden to ćiężar, Bráckich powinności obowiązek nie żelázny; kto ich nie pełni, nie grzeſzy, chybá tylko przećiw ſobie, że ſię zasługi á zá tym pożytku, ktoryby miał gdyby te powinności záchował, prywuie. Dla czego málenka tá Sukienká ná znák że lekka y znośna, według słow Iezuſowych: *onus leve.* Kiedy S. Marćin Biſkup Thuroński do Mſzy idąc oſtátnią z śiebie dał ubogiemu ſuknią: wdźiał iáką miał ná prędce, krotką po koláná, rękawy po łokćie: tedy mu iey niebo nádſtáwiło: że gdy mu z podnieśionych ręku rękawy Alby opádły, nie gołe ćiáło, ále drogimi łáńcuchámi otoczone widźieć było. Nic to AA. że Szkáplerz ták máły, bo łáſkámi Boſkimi, faworámi Nayświętſzey Mátki y Kośćiołá Bożego y nád to nádſtáwiony: *ex superabundantia meritorum Paßionis Christi.*

Is. 9.

1. Petri 5.

Engel. Dom. Palm.

Kwiatk. R. 1212.

Claud. de Reta.

Co Iákob Pátryárchá nayukocháńſzemu dźiećięćiu Iozefowi nayoſobliwſzą ſpráwił ſukienkę: *Tunicam polymiatm.* Co Eliaſz wielki Kármelu Goſpodarz y Oćiec Kármelitow, Elizeuſzowi kochánemu Dyſcypułowi, do Ráiu odiezdzáiąc rzućił z ogniſtego wozá ow cudotworny Płaſzcz. Co Ionáthas Krolewicz Dawidowi, ná znák áfekt ſwego, dał z śiebie ſzáty, to Nayświętſza Mátká, z wielkiey przećiw Prześwietnemu Zakonowi

Gen. 37.

1. Reg. 18.

konowi Kármelitáńſkiemu, przećiw tym ukochánym Bráćiſzkom ſwoim, (iáko ich nażywáłá) miłośći, z wielkiego nád práwowiernymi Kátolikámi miłośierdźia, z politowánia nád grzeſznikámi, dáłá nam tę Sukienkę. Te dwá ná pozor płátki, dáłá ná połatánie chudoby náſzey duſzney y ćieleſney. Te dwá iákoby plaſtry dáłá ná wygoienie ran duſze y ſercá grzeſznego. Szkáplerz dáłá ná pierśi y plecy, żeby nas przećiw zápálczywośći Boſkiey, y przećiwko nieprzyiaćiołom, y

Georg. Schr. rer. z przodu y z tyłu uzbroiłá. Kiedy Roku 1596. Turcy do Węgier ćiągnęli: obywátele miáſteczká Kelſchemitu wysłali z ſupplika y z podárunkámi do Máchometá II. Cárá Tureckiego, ábo o libertácyą ábo o ſálwágwárdyą proſząc, żeby od przechodzącego woyſká zruinowáni nie byli. Tedy im Máchomet dał z śiebie złotogłowową ſuknią, ktorą kazał ážeby przechodzącym żołnierzom prezentowáli. Czynili ták. A Turcy znáiąc ſuknią Monárchy ſwego, z wielką ią uczćiwośćią cáłowáli: y nic w owym miáſteczku nie tykáiąc áni pretenduiąc, w ſwoię drogę ſzli y iáchali. Minęło liczne woyſko, á Kelſchemitánom naymnieyſzey ſzkody nie zrobiło. W podobny ſpoſob niebá y źiemie Monárchini dáłá nam Sukienkę ſwoię, żeby nas w ſtráſznym widomych y niewidomych nieprzyiaćioł, niebeſpieczeńſtw, y ni ſzczęśliwych kazuſow przećiągu, od ruiny duſzney y ćieleſney záchowáłá: *Prote-*

S. Ephrem in orat. ad SS. Dei gen. syllab Mar. n. 627. *ctrix fervens in præſenti vitæ curſu, hoſtiles quoscunq; impetus à nobis avertens.* Dáłá nam Szkáplerz, iákoby to Cyrograw kwitowy, zá ktorym nam, przez doſtąpienie wielu y wielkich odpuſtow Bráći y Sioſtrom Szkáplerzowym od S. Stolice Apoſtolſkiey nádánych, z długow grzechowych byłá kwitá. Dáłá nam tę iákoby áſſygnácyą do ſkárbu IEZVSOWEGO, ſobie teraz ná niebie, á ná źiemi Namieſtnikowi Chryſtuſowemu powierzonego, Podſkárbini Boſka: *Theſauraria Dei.* Powiedźiáłá S.

S. Bern. Sen. de Purif. B.V. Stokcyuſzowi: że to mu y wſzytkim Kármelitom dáłá Przywiley: *Tibi & cunctis Carmelitis Privilegium.* Wiádoma dobrze

Gen. 27. w Piśmie Bożym Szkáplerzá S. figurá: że Rebekká wielce ſyná ſwego Iákobá kocháiąca, żeby mu byłá do otrzymánia pierworodnego Oycowſkiego błogosłáwieńſtwá tym ſkutecznicy dopomogłá, ubráłá go w wyborne brátá iego ſtárſzego ſuknie, ktore u ſiebie miáłá: *Induit eum veſtibus Eſau valde bonis.* MARYA miſtyczna Rebeká, kocháiąca Mátká náſzá, dáłá nam IEZVSOWA y ſwoię bárwę, żeby nam w niey chodzącym Błogosłáwieńſtwo Boſkie wypráwiłá: dáłá nam z miłośći ſwoiey tę godową Sukienkę, żeby nam w niey mieyſce

ſce w niebie wymogłá, cechowánymi Naysłodſzym IEZVSOWYM y ſwoim Imięniem do chwały wiekuiſtey uczyniłá: *Signô ſalutis.*

To godna uwagi: że Nayświętſza Mátká mogłá u Syná ſpráwić ten cud: áby iey ieden Szkáplerz ná cáły świát, y ná záwſze áż do dniá ſądnego wyſtárczył: iák Stułá S. Hubertowi od teyże Mátki dána: że choć iey po ſztuczce ná relikwie co raz uſtrzygáią, przećię iey nie ubywa. Szkáplerz záś ieden tylko S. Szymonowi Stokcyuſzowi dány, á kto go więcey mieć chce, zrobić go ſobie ábo kupić muśi: żeby go zá powagą y benedykcyą Prześwietnego Zakonu mogł pryziać y nośić. A to pewnie ná naukę: że kto chce ſkutek tey Sukienki otrzymáć, trzebá ſię y iemu przez ſwoię kooperácyą do tego przyłożyć: żeby w Szkáplerzu S. gátunek dobry, kroy y kołor, nie tylko tego kto dał Szkáplerz, ále też y tego kto go wdźiał, była cnotá. Zeby ſię o káżdym Bráćie y o káżdey Sioſtrze mowić mogły słowá Pſálmiſty: *Myrrha, & gutta, & caßia, à veſtimentis tuis: Mirá, y oleiek mirowy, y káſsya od ſſat twoich*: Mirá gorzka znáczy umartwienie, oleiek mirowy ślicznemi iáko kryſztał dyſtyluiący ſię kroplámi, znáczy czyſtość, káſſya wonna znáczy modlitwę, Táć ieſt powinność (áczkolwiek nie pod grzechem) żeby środy pośćić, czyſtość ábo wſtzemięźliwość według ſtanu káżdego záchowáć, y koronkę Nayświętſzey Mátki mawiáć, Bráći y Sioſtrom Szkáplerzá S. Zeby tę Sukienkę nie tylko ná ćiele ále y ná ſercu nośić: żeby nie tylko ná Szkáplerzu w ſercu wyſzyte Imioná, ále też y w ſercu był P. IEZVS y MARYA. żeby to mieć, we dwu wſtążkách, ná ktorych ſię trzymáią dwie cząſtki Szkáplerzá, wyráżoną, miłość BOGA y bliźniego. Szpetna bowiem w odźieniu niewinnego Báránká y ćichey Owieczki bydź komu wilkiem drapieżnym, ábo kozłem nieczyſtym; w pokorney Sukience mieć komu duchá pyſznego; pod kolorem nábożeńſtwá ſzukáć prożney chwały; w bárwie IEZVSA y MARYI, świátu, ćiáłu y czártu służyć; pod ták Swiętymi Imionámi, y dobrego imienia bydź niegodnym; w Bráctwo ták święte wpiſánemu, BOGA nie kocháć, z bliźniem ſię nie zgodźić, z niezbożnymi y przeklętymi w niecnotách kompánią trzymáć. Nád to, iáko ná żołnierzu bárwá nie záſługuie słáwy y fortuny, tylko w żołnierzu męſtwo y odwagá: iáko Hábit nie zbáwi Zakonniká, tylko iego w Hábićie zakonne żyćie: ták Szkáplerz S. nie domieśći niebá, tego kto ná piekło robi: mol w ſzáćie, żyćia niebeśpieczen, y w Szkáplerzu grzeſznik nie pewien zbáwienia,

Arnold Rayſſ.

Pſ. 44.

chybá przy popráwie żywotá, y pokućie, ieżeli w tey Sukience świátu y márnośćiom iego, ćiáłu y swywolom iego, czártu y obłudom iego umrze; ieżeli do śmierći godnie w Szkáplerzu dochodźi, ogniá piekielnego uydźie, według słowá Nayświętszey Mátki: *Æternum non patietur incendium.* Z drugiey strony reflektuymy się ná to, co do Nayświętszey Mátki mowi S. Alzelm: *Sicut omnis à te aversus & à te despectus, necesse est ut intereat: ita omnis ad te conversus & à te respectus impossibile est, ut pereat: Iáko wszelki od ćiebie odwrocony y od ćiebie wzgárdzony, muśi bydź zginiony: ták wszelki do ćiebie obrocony, y respekt u ćiebie máiący, niepodobna áżeby zginął.* Ná ten drugi punkt podpisuie się B. *Alanus*, gdy twierdźi: że to iest znák przeznáczenia do niebá, kto ma nabożeństwo do Nayświętszey Mátki: *Habentibus devotionem ad hanc, signum est ordinationis & prædestinationis permagnum ad gloriam.* Dáie tego rácyą S. Bernard, gdy powiáda: że tá Mátká, *Divinæ pietatis abyssum, cui vult, quomodo vult, & quando vult, creditur aperire, ut quivis enormis peccator non pereat, cui Sancta Sanctorum Patrocinijs suis suffragia præstat: Boskiego miłośierdźia skarb, komu chce, kiedy chce, y iako chce (wierzemy) że otwiera, tákże y nayiwiększy gezesnik nie zginął, ktoremu Swięta Swiętych przyczynámi swymi obrony dodáie.* Więc że, kto szczerym umysłem y dobrą intencyą bierze ná się Szkáplerz S. tym sámym udáie się do Nayświętszey Mátki, pod płaszcz iey protekcyi gárnie się, iáko dźićię pod iey máćierzyńską tuli się Sukienkę; rzecz doświádczona: że káżdy táki Páńskiego iey respektu doznáie: że go, iáko swego bárwiánego sługę w opiece máiąc, od zguby wiekuistey broni: uprasza mu u Syná łáskę skuteczną; oświecenie rozumu, nátchnienie sercá, żal zá grzechy, y popráwę żywotá: *ut non pereat, sed habeat vitam æternam.* Coż czyni nieprzyiaćiel duszny, niedbalstwo wielu, y swawola? Oto ná wieczną prowádząc ich zgubę, iednym nie dopusza ták zbáwienney nośić Sukienki, á z drugich ią zdźiera. Z pierwszemi dźieie się co z Dworzániniem Gwilielmá Sáskiego Xiążęćiá wymyślnych stroiow nie lubiącego. że uyrzał owego dworzániná nową modą ubránego, wielce niekontent, y rzekł mu: proszę ćię, uczyń mi to: idź do kráwcá, day sobie z naylepszego sukná zrobić suknią, ná moy koszt á ná modę moię. Gorączká dworzánin z prędkośći wymowił: A czemu Mći Xiążę nie mam się według mego upodobánia stroić? Xiążę też ná to rzekł: á czemu według mego upodobánia, nie mam ćię od dworu mego oddalić. Y záraz go odpráwiono, inszego Páná szukáć mu kazáno. Podobnym

Drex: de cultu corp. c. 18. §. 3.

bnym ſpoſobem Páni niebá y źięmie dáie nam iáko dworzánom y ſługom ſwoim, z Skárbu IEZVSOWEGO, koſztem prace ſwoiey ſpráwioną, ná ſwoię modę zrobioną Szkáplerzá S. Sukienkę; kto świátowemi tylko kontentuiąc ſię ſtroiámi, tą Sukienką gárdźi, mieyſcá u Nayświętſzey Mátki nie ma: *averſus, & deſpectus.* Z drugimi ſię dźieie, iák niegdy w Turczech z ubogimi. Piſze Xiążę Rádźiłwił - że Aſſan Báſzá dał ogłos: iż ubogich, by ich iák naywięcey było, w nowe ſuknie przyodźieie. Zeſzło ſię tego niezliczona rzecz z cáłego páńſtwá: y dáno káżdemu nową ſuknią, áleby ſię iey był káżdy odprzyśiągł, kiedy ſtárą wźięto, y wroćić áni ná moment nie chćiáno; kazał Aſsán nałożyć wielki ogień, y weń owe łáchmány powrzucáć, z ktorych ſię wielka ſummá czerwonych złotych, co były pozáſzywáne, wypaliłá. Ták z niektorymi poczyna świát, ćiáło, czárt przeklęty: ofiáruie im bławaty, bogáte máterye, drogie ſukná, á ſtárą ubogą ná pozor ſuknienkę, Szkáplerzá S. z nich zdźiera: to przez odſtępſtwo od Wiáry S. Kátholickiey, to przez niedbálſtwo, to przez pieſzczoty y ſwywolą, dla ktorey gdy Szkáplerz S. zrucáią, y nośić go przeſtáią, ſkárbu wielkiego, bo łáſki y protekcyi Nayświętſzey Mátki, ſkutkow zbáwiennych tey Sukienki pozbáwieni zoſtáią: *ſpoliati & nudi.* A przeto AA. lepiey náśládowáć S. Aphráátá Puſtelniká: że kiedy mu Antemiuſz godny y pobożny Pan, z Perſyi iádąc y náwiedzáiąc go, iáko Perſowi Perſką ſuknią ofiárował: on kontentuiąc ſię iedną ſwoią ſtárą, wźiąć owey niechćiáł, mowiąc: że choć twoiá lepſza, ále mi moiá milſza, bo mi dáwno ſłuży. Ták AA. waſze bławáty, deliką tne ſukná, lepſze według świátá, ále Szkáplerz S. według pobożnośći Chrześćiáńſkiey y duchownego pożytku, káżdemu cnotliwemu niech będźie miłſzy; bo mu iák dáwno ták y teraz służy, y służyć ná potym będźie: *ſalus in periculis.* Zá ktory to Szkáplerz dźiękuiemyć, o naywiękſza po BOGV Dobrodźieyko náſzá! Iák niegdy przed Swiętym Piotrem ubodzy prezentowáli ſuknie y koſzule, ktore im Tábitká wielka iáłmużnicá robiłá: *tunicas & veſtes, quas faciebat illis*; ták my dźiś przed niebem y źięmią záſzcycamy ſię łáſką twoią: żeś nam tę koſztowną bárwę ſpráwiłá: *Meliora meretur ſuſcipere, qui collata bona de corde non probatur amittere*: kto wdźięczen dobrodźieyſtwá, ten godźien żeby mu co więcey dobrego uczynić. Wdźięczniśmy, o Mátko! łáſki twoiey, niechże iey y więcey doznamy. Co niegdy P. IEZVS Syn twoy kocháný ſzczyćił ſię w płaſzczu Márćiná Swiętego, mowiąc

Epiſt. 3. Itin.

Mich: l. Baron. R. 405 1.

Act. 9.

Caſſiodorus ſuper Pſal.

H przed

przed niebem: *Márćin dopiero do chrztu ſię gotuiacy tą mnie ſzatą przyodział*; to my zá twoią protekcyą niech ſię do niebá doſtániemy: niech káżdy Brát y Sioſtrá SZKAPLERZA S. niech káżdy twoy bárwiány, przed BOGIEM, Aniołámi y Swiętymi wſzytkiemi ná wieki ſię prezentuie y mowi: MARYA iuż w niebie kroluiąca tą mnię Sukięnką pokryła, Amen.

Concio hæc, cui titulus: SVKIENKA, ktorey gátunek kroy, y kolor ſámá cnotá &c. *concinnè à ſuo Authore elaborata ut imprimi poſſit, do facultatem. Cracoviæ in Collegio Majori. Anno Domini* 1724. *die* 15. *Februarij.*

M. MARTINVS WALESZYNSKI,
S. Th. D. & P Canonicus S. FLORIANI, Siradienſis Cancellarius, Scarbimirienſis & S. MICHAELIS in Arce Crac. Cuſtos, Librorum per Diœceſim Crac. Ordinarius Cenſor, Studij Generalis Vniverſitatis Cracovienſis
RECTOR.

A si ad stomachum vomitiones, si ad aluum, fortem purgationem, velut eam quæ in venis, per vrinas debere vacuari admonet, docens nos diuersos purgãdi modos, variasque partes, quibus repurgari ille humor possit, prout in vna magis, quam in alia abundat parte, & prout ad hanc, non ad illam tẽdere videtur. A liene autem vbi fomes, & minera huius febris, per patentem ductum (de quo tamẽ ambigitur, cum Auicenna velit esse venam stephanicam, seu coronariam dictã, & Gal. in lib. de vsu partium vas dicat esse breue, seu venosum a summo prope lienem ramo ad ventriculi fundum protensum) humorem melancholicum, cuius metropolis lien est, transmitti ad ipsum vẽtriculum, vbi maxime progresso morbo iam multũ extenuatus fuerit, & natura superior, nemo puto inficias ibit. Ex hoc velim obiter intelligas alterius quæsiti solutionem, quoniam & quæ ab B alijs affertur mihi non vndique placet, vtpote nimis communis, & quæ non tam quartanæ, quam quotidianæ etiam febri conuenire potest; ex qua nimirum causa in quartana appetitus ab initio diminutus sit, & post initium maximus, vt experimento constat, & docuit Hipp. 7. epid. exemplo Onesia nacti, & Polychari; respondetur enim a Mercuriali, & aliis, quia initio ventriculus oppletus est pituita, quæ appetitum hebetat, & qua consumpta, progressu febris, appetitus excitatur; Verum huiusce rei vera causa, ni fallor, est, quia progrediente quartana, humor melancholicus, qui iam incipit a natura expelli, a liene in vẽtriculũ reijcitur, qui cum austerus sit, & frigidus adstringendo, & corrugãdo ventriculi os, appetẽtiam excitat, quæ torpet ante commeatum humoris, propter causas non ita supra allatas; ex sola enim pituitosorum succorum consumptione anorexia C quidẽ cessaret, sed nõn tã magna excitaretur appetentia. Qua propter puto ego Gal. imperare ea, quæ vomitum prouocant in quartana, vt per os quoq; melancholici humoris febrem producentis portio extra feratur, ideoque ad validum, etiam vomitorium ex veratro albo deuenit, quod forte nimis alicui videri posset, si de expurgandis solum humoribus pituitosis in ventre contentis intelligi vellet. Addamus, quod si Gal. ad expurgandas tantum vẽtriculi cruditates vomitorium in quartana imperasset, multo ante morbi statum id fecisset, nec coctionis notas expectasset. Præterea id factum ab eo esset, ante quam diuretica præscriberet, nõn post, quia cum diuretica calida sint, tenuiumque partiũ, ideo non prius sunt adhibenda, quam prima regio dicta excrementis vndique expiata sit, ne secum illa rapiañt, obstructionemque augeant. Confirmat nostram D sententiam quod subiungit Gal. eos, qui ad vomitum nõ sunt idonei, quales qui presso, angustoque sunt pectore quique vomere non consueuerunt, vehementius per inferiora purgandos esse, supplendumq; per infernum ventrem, quod per vomitiones negatum est. Nam & hæc clare indicant ipsum ad humorem melancholicum respicere, non ad crudos primarum viarum succos, quem pariter humorem deorsum semper ducendum esse vult, iuxta id quod supra ex eo, & Hipp. ostensum fuit, nisi tamen adeo feratur, quia tũc quo natura vergit, eo deducere oportet, quod miror non animaduertisse viros Clarissimos. Ad id vero, quod obijci posset, quartanarios multos liberari vomitibus pituitosis non melancho-

125

ſkich

wſzy

ili.

Mo

więtá MARYA M

NA NIES

℣. IEZU, MARY

Niech w ſercu &c.

℟. Amen.

℣. Boże poſpieſz ſię &c.

℟: Pánie pokwáp ſię &c.

℣. Chwałá Oycu,

℟. Iak byłá ná

H

Co

ſ mieczem

bramá

Amen